

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΠΡΟΣΤΑΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΑΥΤΟΥ

ἐκδίδεται ὑπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΕΡΒΟΥ π.ΙΕΡ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου «Ο ΚΟΡΑΗΣ»

1883

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

138164
(B1 3495)

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

ΠΡΟΣΤΑΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΑΥΤΟΥ

ἐκδίδεται ὑπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΕΡΒΟΥ π. ΙΕΡ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου « Ο ΚΟΡΑΪΣ »

Ι. ΝΑΧΑΜΟΓΛΗ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ 1886
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Οὗτος ἦτον ἀπὸ τὴν νῆσον Κύπρον· δὲν ἦτον δὲ πολύλογος οὔτε ὑπερήφανος, οὐδὲ εὐχριστεῖτο εἰς τὸ πλῆθος καὶ εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλ' ἀπλοῦς καὶ ἡσύχιος ἀσπαζόμενος ὑπὲρ πάντα τὴν φιλησυχίαν· ὅθεν καὶ ὅλως μιμούμενος τὴν πολιτείαν, ὡς εἴπομεν, τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, ἔγινε καὶ αὐτὸς ποιμὴν προβάτων. Δὲν ἦτον ὅμως ποιμὴν τόσον ἀνεπιτήδευτος ἢ καὶ ἄγριος εἰς τὸ ἦθος καὶ ἀνομήλητος, ἀλλὰ μάλιστα ἐπιμελητῆς καλλῶν ἡθῶν καὶ ἐνῶ ἀπειμακρύνετο τῆς συναναστροφῆς τῶν πολλῶν, ἦτον πολλὰ εὐκολοπλησίιστος καὶ κοινωνικός με τοὺς πτωχοὺς, καὶ ξένους ἄνδρας, τοὺς ὁποίους χαρῆςτα ἐδέχετο εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ με μεγάλην φιλοτιμίαν ἐφιλοξένει αὐτούς· ἐὰν δὲ τις τῶν διαβατῶν, δι' ἀδιαφορίαν, δὲν ἐπαρουσιάζετο, ἢ ἀλλαχοῦ ἐφιλεύετο, ἦτο πολλὰ λυπηρὸν εἰς αὐτὸν καὶ ἶσον με τὴν ζήριαν μεγίστου τινὸς πολυτιμοτάτου πράγματος, καὶ εἰς μὲν τὰ ἄλλα εἶχεν ἐλεύθερον τὸ φρόνημα, καὶ ξένον πάσης ποταπῆς κολακείας καὶ ταπεινότητος· ἐθεράπευε δὲ τοὺς κόπους τῶν ὁδοιπορούντων, ἐνιπτε τῶν κουρασμένων τοὺς πόδας, ἠτοίμαζε τράπεζαν, ὑπηρετεῖ δὲ καθ' ὅλα τὰ ἀνγκάκια, με τὸς ταπεινῶσιν καὶ εὐλάβειαν, ὅσῃν δεικνύουσι οἱ πιστοὶ ὑπηρετεῖται πρὸς τοὺς κυρίους των· διότι ἡ ἀπλότης αὐτοῦ ἦτον συγκεκριμένη με τὴν σεμνότητά· ἡ δὲ πραότης με τὴν ἀνδρίαν ἢ δὲ ὑπερβολικὴ καὶ δραστήριος αὐτοῦ ἀγάπη με τὴν σωφροσύνην, τὴν ὁποίαν ἡγάπησεν ὑπὲρ πάντα καὶ προθύμως ἠναγκαλίσθη· ἔλαβε δὲ νόμιμον καὶ σῶφρον γυναικα, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐτεκνογόνησε μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ὅμως ταύτης, ἔζη τιμίως χωρὶς ἡδονῆν ἢ ἄλλης τινὸς σαρκετικῆς ἐπιθυμίας. Ὅθεν ἐργαζόμενος τὸ φιλοπονώτερον μέλι τῆς ἀρετῆς, καὶ μελετῶν σπουδάζων τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἔγινε φιλάνθρωπόςτατος μὲν κατὰ τὴν ψυχὴν, ἐπεικῆστάτος δὲ τὴν γνώμην καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ὁ Θεὸς· Σ π υ ρ ί δ ω ν ἦτον ἀληθὴς εἰκὼν καὶ ἀρχέτυπον τῶν ἀρετῶν, ἔχων ὅλας ταύτας ἱστορισμένους ἐν ἑαυτῷ, ὀλίγοι δὲ ἐδύναν-

το νὰ μιμηθῶσιν αὐτόν. Οὕτω λοιπόν, διαλάμπων εἰς τὰ κατόρθώματα καὶ ἐργασίας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἀξιοῦται παρὰ Θεοῦ πλουσιωτέρων δωρεῶν· ἐκ τῶν ὁποίων ἐντοσούτῳ ἐδῶ ἀναφέρω, ὅσας δύνανται νὰ φανερώσωσι τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ δόξαν καὶ μεγαλειότητα. — Εἶναι δὲ αὗται· ἐθεράπευε διαφόρους ἀσθενεῖας, ἐφώτιζε τυφλοὺς, ἐπετίμα τὰ πονηρὰ πνεύματα, καὶ τὸ μετὰ διέστημα τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῆς φυγῆς οὐδὲν ἦτον, ἀλλ' εὐθὺς ἡλευθερώνοντο· καὶ ἄλλα μὲν θαύματα πολλὰ διέπραττε μεγαλητέρα τούτων, συμβοηθῶσης αὐτῷ τῆς θείας δυνάμεως· διὰ ταῦτα λοιπὸν ἀντὶ ποιμένου προβάτων, γίνεται ποιμὴν ἀνθρώπων· καὶ ὅτε ὁ μέγας Κωνσταντῖνος βασιλεὺς· Ῥωμαίων ἐγένετο, τότε καὶ ὁ θαυματουργὸς Σ π υ ρ ί δ ω ν, ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Τριμυθοῦντος γνωρίζεται. Πόσῃν δὲ εἶχε τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, ἀφοῦ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος, τὰ μετὰ τὸν θρόνον αὐτοῦ θαύματα ὁμοίως θέλουσι φανερώσει· ἀλλὰ νὰ διηγηθῶ πάντα τὰ ἐκείνου εἶναι ἀδιάκριτον ὁμοῦ καὶ ἀδύνατον· καθὼς νὰ περὶ αὐτοῦ πάντα, εἶναι τῷ ὅτι ἐπιζημιον. Ὅθεν θέλω ἀνοφῆρει ὅσα εἶναι δυνατὰ νὰ εἴπω, καὶ ὅσα πολλὰ ὠφέλιμον ἵνα ἀκρασθῇτε.

Ἐπαιδεύεν ὁ Θεὸς τὴν νῆσον Κύπρον με ἀνομβρίαν, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτὴν μεγαλοτάτη ξηρασία, τὴν ὁποίαν παρηκολούθει μὲν πείνα καὶ μετὰ τὴν πείνα λοιμός· καὶ πολλοὶ μὲν ἐκ τοῦ πλήθους καθεκάστην ἀπέθνησκον, ἄλλοι δὲ ἐπλησιάζον νὰ πάθωσι τοῦτο· ὅθεν ἐχρειάζετο τὸ μέγα τοῦτο δυστύχημα ἓνα Ἥλιον ἢ ἄλλον τινὰ ὅμοιον εἰς τὰ ἔργα με ἐκεῖνον, διὰ νὰ ἀνοίξῃ με τὴν προσευχὴν αὐτοῦ τὸν οὐρανόν. Καὶ οὗτος ἦτον ὁ Σ π υ ρ ί δ ω ν· ὁ ὁποῖος βλέπων τὴν τοιαύτην μάστιγα παιδεύουσιν ἰσχυρῶς τὸ πλῆθος, ὑπερλειτουργούμενος διὰ τὸ ποιμνιον, καὶ εἰς πατρικὰ σπλάγχνα διακκιόμενος, δέεται ὡς φιλάνθρωπος τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ· ὁ δὲ εὐσπλαγχνος Θεὸς πληροῖναι εὐθύς ἐς ἐσχάτου τῆς γῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τὸν οὐρανὸν νεφέλας· καὶ τὸ θαυμασιώτερον, διὰ τὸ μὴν ἤθε-
λέ τις νομίσει ὅτι ἡ βροχὴ ἠκολούθησε κατὰ τοὺς φυτικούς
νόμους τῶν στοιχείων, δεικνύει μὲν αὐτὰς μακρόθεν ὁ Θεός,
τὰς βαστά, δὲν ἀφίνει νὰ ἐπιβῶσιν εἰς τὴν νῆσον πρὶν, παρὰ
καὶ πάλιν ὁ ἅγιος νὰ δεηθῇ· ἠῤῥατο λοιπὸν πάλιν θερμότερον,
καὶ ἅμα ἔτρεξαν τὰ δάκρυα τοῦ Σ π υ ρ ῖ δ ω ν ο ς, εὐθύς
ἦλθε τόση βροχὴ, ὥστε χορταίνεται μὲν ἡ γῆ, τρέφονται δὲ
οἱ καρποὶ, αὐξάνουσι τὰ γεννήματα καὶ τελειώνουσιν ὁμοῦ δ-
λα τὰ δεινά. Τολμᾷ λοιπὸν εἰπεῖν, ὅτι, κατὰ τοῦτο, ὁ
Σ π υ ρ ῖ δ ω ν ἦτον φιλάνθρωπος καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Η-
λίαν· διότι ἐκεῖνος μὲν ἐμποδίσας τὴν βροχὴν, ἔπειτα πάλιν
ἐπανεφέρεν αὐτήν· ὁ δὲ ἐνθὺ δὲν ἐμιμήθη αὐτοῦ τὸ πρῶτον,
φαίνεται ἴσος μὲ αὐτὸν εἰς τὸ δεύτερον. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλ-
λο θαῦμα παρόμοιον.

Κοινὴ συμφορὰ καὶ μεγάλη πάλιν ἀκροπία ἐκυρίευσεν τὴν
νῆσον· οἱ δὲ ἐμπορευόμενοι ἰδὼν σίτον καὶ τὰ ἄλλα γεννήμα-
τα ἐκτροφυοῦσαν εἰς τοιαύτην παρὰ Θεοῦ τιμωρίαν· ὠφελοῦ-
μενοι δὲ ἀπὸ τὴν περίστασιν ἠῤῥαχον περισσότερον τὴν συμ-
φορὰν· καὶ ταμιουλκούντες, καθὼς λέγει ἡ Θεία γραφή, τὸν
σίτον, τοῦτέστιν οἰκονομοῦντες αὐτόν, ἐν καιρῷ μεγαλητέ-
ρας ἀκριβείας, διὰ τὸ κερδίσωσιν οἱ ἄνθρωποι περισσότερα χρή-
ματα, μὲ τὴν δυστυχίαν τῶν πενήτων. Προσελθὼν λοιπὸν
πτωχὸς τις καὶ ἄπορος εἰς ἕνα τῶν οὕτως πλουτούντων, καὶ
μὴν ἔχων χρήματα διὰ τὸ ἀγοράσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκά-
α, εἶδετο αὐτοῦ μὲ ὅσα, φεῦ, εἶχε δάκρυα, μὲ φωνὰς λυπη-
τερὰς, μὲ σχῆμα ταπεινόν, μὲ βλέμμα συμπαθείας καὶ κει-
τόμενος εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπροσπάθει νὰ κινήσῃ εἰς ἐλε-
ος τὸν ἀσπλαγχνόν, κροσυχαιόμενος εἰς ὅλον τοῦ τὸν οἶκον
τί δὲν ἐπραξε; καὶ τί δὲν εἶπε; διὰ τὸ παρακινήτῃ αὐτόν
εἰς σπλαγχνος; ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα, ἡ λιθὴν ἐκεῖνη ψυχὴ
δὲν ἔκλινε παντελῶς εἰς συμπάθειαν μίαν μόνον· ὁ πένης
καταφυγὴν εὐρίσκει τὸν ὅσιν· παρουσιασθεὶς λοιπὸν πρὸς

αὐτὸν ἀνήγγειλε πρῶτον τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ πενίαν, ἔπειτα
δὲ καὶ τὴν τοῦ πλουσίου σκληρότητα. Ταῦτα ἀκούσας ὁ
ἅγιος, τούτου μὲν τὴν συμφορὰν ἐλυπήθη, τοῦ δὲ τοῦ πλου-
σίου τὴν σκληρότητα ἐμίσητε, καὶ περτωτισμένος παρὰ
Θεοῦ, προεφήτευσεν τὸ ὅτι, ἐμελλεν νὰ συμβῇ· ὅθεν λέγει
πρὸς αὐτόν· Μὴ στέναζε, μὴ δὲ κλαῖε, ἐπειδὴ αὖριον θέλεις
ἰδεῖ ἐμπεπλησμένον τὸν οἶκόν σου· τὸν δὲ νῦν πλούσιον ἐλεει-
νολογούμενον καὶ καταγελώμενον παρὰ πάντων· ἀκουσίως
δὲ θέλει· σὲ παρακκαλεῖ νὰ λάβῃς ὅσον σίτον χρειάζεσθαι· τό-
τε ὁ πτωχὸς νομίζων ὅτι μόνον πρὸς παραγορίαν τῆς συμ-
φορᾶς του εἶπε ταῦτα ὁ ἅγιος, ἀπῆλθε λυπούμενος βλέπων,
ὡς τῷ ἐφαίνετο, ματαίαν καὶ ἄπρακτον τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ·
ἀλλὰ τὴν νύκτα, εὐδοκίᾳ Θεοῦ, πίπτει τόσον ῥαγδαίᾳ βρο-
χῇ, ὥστε συνέσπερ τὰς ἀποθήκας τοῦ πλουσίου, ὁ δὲ σῖτος
καὶ οἱ ἄλλοι καρποὶ ἐχύθησαν εἰς τὴν ὁδόν, ὄντες ἑτοιμοὶ
εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἀρπάσωσιν αὐτούς, τὸ δὲ πρῶτ' ὁ
ἄθλιος πλούσιος θρηνῶδης περιτρέχων ἐνθεν κἀκεῖσε ἔκλαιε
τὴν δικαίαν αὐτοῦ συμφορὰν· παρεκάλει δὲ τοὺς τυχόντας
νὰ τῷ βοηθήσωσιν εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν καρπῶν· ἀλλ'
ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ χρειάζόμενοι συνέδραμον εἰς ἀρπαγὴν·
ἐξαίρετως δὲ καὶ ὁ ῥηθεὶς πτωχός, ὅστις θαυμάζων τὴν
πρόβρῃσιν τοῦ ἁγίου περιέπιξε μὲ δικαιοτάτον γέλωτα τὸν
πλούσιον· καὶ χωρὶς τῶντι νὰ σπεύρῃ καρπούς, ἐνέπλη-
σε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· βλέπων δὲ ὁ σκληρὸς ἐκεῖνος· καὶ
ἀσπλαγχνός· ὅτι συνέτρεχεν ὁ λαός, ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ πλη-
ρωθῶσι τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Σπυρίδωνος προλεχθέντα καὶ ἡρ-
παζον ἀφ' ὧς· τὸ πρᾶγμα τοῦ, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν
χθεσινὸν πτωχόν, ἀπολαβόντα ὡς εἵπομεν, ἀφθονέστατα
τὸν σίτον· διὰ τὸ νὰ δεῖξῃ γνώμην φιλόχριστον, καὶ ὅτι ἦτο
μεταδοτικὸς καὶ μεγαλόδωρος ὁ λίαν φιλόργυρος καὶ ἀκρί-
νότητος, ἐδιώριζε τὸν πτωχόν νὰ λαμβάνῃ ἀφ' ὧς ὅσον
ἐβούλετο· τὸ δὲ πτωχὸς περιγελάσας ἐκινῶς τὴν ἀνοη-

πίαν αὐτοῦ, ἐπορεύετο εἰς τὸν οἶκόν του ἀναγνωρίζων τὴν χάριν πρῶτον εἰς τὸν Θεόν, ἔπειτα δὲ εἰς τὸν ἅγιον. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἤξευρεν ὁ Σπυρίδων, ὅχι μόνον διὰ πολλοὺς, ἀλλὰ πολλὰκι· καὶ δι' ἓνα νὰ ἀνοίγῃ τοὺς κατὰ ῥάκτας τοῦ οἴκου, διὰ νὰ ὠφελήσῃ πτωχοὺς καὶ νὰ σωφρονήσῃ πλουσίους. Ἀλλ' ὁ προγεγραμμένος φιλάργυρος οὐδὲν ὠφελήθη, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται· πολλοὶ ὅμως ὅμοιοι αὐτῷ ἐδιορθώθησαν. Τὰς τοιαύτας ἀκρατιῶν δὲν ἤκουσεν εὐχαρίστως; ποῖος δὲ ἀκούσας, δὲν ἔλαβεν προθυμιάσαν τὴν ἀκοὴν πρὸς τὰ ἄλλα, καὶ δὲν ἐζήτησε νὰ μάθῃ αὐτὰ; ἐπιζητῶν δέ, ποῖος ὀκνηρὸς οὕτως ἦ φθονερὸς ἀισιοτερεῖ πεινώσαν ψυχὴν τοιαύτης τροφῆς; (ὅθεν ἀκούσκατε.)

Ἄλλος τις γεωργὸς φίλος τοῦ ὁσίου, ταλαιπορούμενος ὑπὸ τῆς πείνης, ἀπῆλθε καὶ οὗτος πρὸς αὐτὸν ἐκείνον τὸν πεινιχρὸν πλούσιον, ὅστις εἶχεν ἀκόμη καὶ ἄλλας πολλὰς βαρυνομένας ἀποθήκας σίτου, νομίζων ὅτι ἀρκετὰ ἐσωφρόνησεν αὐτὸν ἢ προτέρα συμφορὰ· ὁ δὲ τὸν μὲν σίτον ἐξημιώθη, τὴν δὲ φειδωλίαν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον σκληρότητα, παντελῶς δὲν μετέβλεπεν· ἔλεγεν λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὁ πένης, ἵνα δανείσῃ αὐτῷ ὀλίγον καρπὸν, ὑποσχόμενος, ἵνα τὸ θέρος ἐπιστρέψῃ αὐτόν, ὅμοῦ μὲ τὸν τόκον αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκείνος τῷ ἀπεκρίθη μὲ τὴν αὐτὴν προτέρα σκληρότητα, ὅτι ἄνευ χρημάτων δὲν θέλει λάβει οὐδ' ἓνα κόκκον, οὐδὲ τὴν σκίαν αὐτοῦ. Ἀπελπισθεὶς λοιπὸν ὁ πένης οὗτος, μιμνῆται τὸν προλαβόντα, καὶ κατὰφύγει ὡς εἰς κοινὸν θησαυρὸν τὸν εὐλογημένον Σπυρίδωνα· ἀπαγγέλλει πρὸς αὐτὸν τὰς περιστάσεις του, τὸ ἀσπλαγχνον τοῦ πλουσίου καὶ τὴν αὐτοῦ ἀπολογία. Ὁ δὲ ἅγιος, τότε μὲν ἀρκετὰ παρηγορήσας αὐτόν, ἀπέστειλεν εἰς τὸν οἶκόν του ἡ παρηγορία ὅμως δὲν ὤφιστατο εἰς ματαίους λόγους, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος, μέγας ἀρχιερεὺς, φθάει πρὸς τὸν πένητα ἐπιφθονοῦς εἶδος τι χρυσοῦν ὀγκῶδες, τὸ ὅποιον τί ἦτον, πόθεν καὶ πᾶς αὐ-

ρέθη εἰς τὸν ἅγιον, μετ' ὀλίγον ὁ λόγος θέλει φανερώσει. Τοῦτο λοιπὸν ἐμβλῶν ὁ μέγας Σπυρίδων εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πένητος, δέξαι εἶπε, δώσον αὐτὸ ἐνέχυρον εἰς τὸν πλούσιον, καὶ παρ' αὐτοῦ ὅσα σὲ ἀναγκαιοῦσι χρήματα λάμβανε, ὁ δὲ πτωχὸς ἐπορεύθη μὲ μεγάλην χαρὰν πρὸς τὸν πλούσιον. Ἰδὼν δὲ ἐκεῖνος τὸ χρυσίον, ἐνθ' ὑπὸ ὀλίγου ἦτον σκληρὸς, ἀδυσώπητος καὶ κωφὸς τὰ ὦτα πρὸς δέησιν, εὐθὺς ταπεινοῦται ὑπὸ τῶν ὀρθοκλινῶν, γίνεται γλυκύς καὶ φιλόνητος. Λαβὼν δὲ ἐκεῖνο, τόσον ἀφθόμως ἐδωκε σίτον πρὸς αὐτόν ὥστε ἐξήρκεσε νὰ σπείσῃ τοὺς τε ἀγρούς αὐτοῦ, καὶ τὴν οἰκογένειαν νὰ ἐκτρέφῃ μέχρι τοῦ θέρους· ὅτε δὲ τόσον ἀπλήκυσσε καρπὸν ὥστε καὶ τὸ χρέος αὐτοῦ ἐπλήρωσεν εἰς τὸν δανειστὴν καὶ τὸ χρυσὸν ἐνέχυρον ἐκείθεν ἀνέλαβε καὶ μετ' εὐγνωμοσύνης πάλιν ἐπέστρεψεν αὐτὸ πρὸς τὸν ἅγιον· ἀλλ' ὁ μὲν πένης οὕτως ἐπλήρωσε τὸ χρέος· βούλεται δὲ καὶ ὁ λόγος νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὸ, καὶ νὰ φανερώσῃ τὸ ὑποσχεθὲν, τί ἦτο πρότερον ὁ χρυσός, καὶ πόθεν ἐλήφθη. Τῷ ὁντι ἀπὸ τοῦ ἁγίου ὁ αὐτὸς δανείσας, ἐλθὲν, λέγει πρὸς τὸν πένητα, νὰ ἀποδώσωμιν αὐτὸ τοῦ φιλοκλήτου Θεοῦ, ὅστις σὲ τὸ ἐδάνεισεν. Οὕτως εἶπε, καὶ λαβὼν αὐτόν φέρει εἰς τινὰ κῆπον, τὸν ὅποιον εἶχε, διὰ νὰ προμνησθῇ τὰ ὀλίγα πρὸς τροφὴν λάχανα, καὶ σταθεῖς πλησίον εἰς τὴν λιθὴν καὶ ἐγγίξας τὸν φορμὸν, τὰ δὲ ὀμμάτια πρὸς οὐρανὸν ὑψώσας, μετὰ φωνῆς ἐξερῶναι· Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Ἄριστέ, ὁ πάντα ποιῶν καὶ μετασκευάζων μόνω τῷ βούλεσθαι· ὁ ἐπὶ Μωϋσέως ποτὲ τὴν ῥάβδον εἰς ὄφιν μεταβάλλων ἐμπροσθεν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου· αὐτὸς καὶ τὸ χρυσίον τοῦτο, καθὼς ἐκ ζώου πρότερον μετέβλεπες εἰς τὴν μορφήν ταύτην οὕτω καὶ νῦν μετὰτρεφον εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ εἶδος· ὅπως καὶ οὗτος μάθη τὴν περὶ ἡμῶν σου πρόνοιαν καὶ διδασχὴν ἐμπράκτως τὸ ἐν τῇ Θεῷ Γραφῇ λόγιον, ὅτι «πάντα ὅσα ᾔθελσεν ὁ Κύριος ἐποίησεν».

Ταῦτα ἀφοῦ εὐχήθη ὁ ἅγιος, ὦ, τίς νὰ εἶπῃ τὴν ὑπερβολὴν τῶν θυμοσίων σου Δέσποτα! εὐθὺς ἔγινεν ὄφιν ζῶν τὸ ἄψυχον ἐκεῖνο χρυσίον, καὶ ἐρπόμενος περὶ τὴν λιθίναν, ἐξ ἧς πρότερον παρὰ τοῦ ὁσίου ἐλήφθη, καὶ εἰς χρυσὸν παραδόξως μετεβλήθη. Τοῦτο τὸ παράδοξον θαῦμα ἰδὼν ὁ γεωργός, ὅλος ἔντρομος ἀπὸ τὸ θάμβος καὶ εκπληττόμενος πίπτει μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν· καταλονιακτίζει τὴν κεφαλὴν, χύνει θερμότατα δάκρυα καὶ ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἀνάξιον ὄχι μόνον νὰ ἀπολαύσῃ τοιαύτης δωρεᾶς καὶ χάριτος, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἴδῃ ἢ καὶ ν' ἀκούσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος διεγείρει αὐτόν· καὶ ἐνδυναμῶναι ψυχικῶς ὁμοῦ καὶ σωματικῶς· ὁ δὲ ὄφιν ἐντυσούτω διαπεράσας τὸν φραγμὸν, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ φωλεάν. Τὸ θαῦμα τοῦτο οὐδένα ἀπαιτεῖ λόγον πρὸς αὐξήτην· ἐπειδὴ ἀπ' ἑαυτοῦ φαίνεται πόσον εἶναι θαυμάσιον. Ἄς εἰπώμεν δὲ καὶ τὸ ἐφεξῆς τὸ ὅποιον ὁμοιάζον μὲ τὰ προλαβόντα ἔχει τὴν αὐτὴν μὲ ἐκεῖνα χάριν καὶ δύναμιν.

Ἄλλος τις ἐνάρετος, φίλος καὶ αὐτὸς τοῦ ἀγίου φθονούμενος ἀπὸ τινος πονηροῦ ἀνδρα διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ συκοφαντηθεὶς περὶ τινῶν ἐγκλημάτων, δεσμεύεται ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τῆς ἐπαρχίας καὶ καταδικάζεται εἰς ἄδικον θάνατον· ἐνῷ λοιπὸν ἐπλησίαζεν ἡ προθεσμία του, προγνωρίσας τοῦτο ὁ ἅγιος, τρέχει προθύμως διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν φίλον αὐτοῦ ἀπὸ τὴν συμφοράν. Ἦτον δὲ τότε ἀκμὴ τοῦ χειμῶνος· καὶ ὁ παρατρέχων ποταμὸς (ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀφεύκτως ἔπρεπε νὰ διαβῇ), ἐπλημμύρει ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ ῥιχθίων βροχῶν, ὥστε δὲν εἶχεν οὐδαμοῦ κἀνὲν πέρασμα. Ὁ δὲ ἅγιος, ἐνθυμούμενος τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ καὶ τὰ ἐκεῖνου, τὴν διάβασιν τῆς κιβωτοῦ λογιζόμενος καὶ πιστεῦων ἀδιστάκτως, ὅτι ὑπάρχει ὁ ἴδιος Θεός, ὅστις ἐνήργησε τὰ τοιαῦτα τεράστια, καὶ ὅτι δύναται νὰ ἐνεργήσῃ παρόμοια, προστάζει τὸν χειμαρρὸν, τρόπον τινά, ὡς

ὑπρέτην· στήθι, εἶπε, σὲ διορίζει ὁ δεσπότης τῶν ἀπάντων· καὶ ἐγὼ μὲν θέλω διαβῇ, ὁ δὲ ἄνθρωπος περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ τοῦ Θεοῦ ἐδεήθημεν, θέλει ἐλευθερωθῇ. Οὕτως εἶπε, καὶ ὁ λόγος· παρευθὺς ἔργον ἐγένετο· ἴσταται τὸ ῥέμα τοῦ ποταμοῦ, παρχωρεῖ δὲ πέρασμα ὄχι μόνον εἰς τὸν Σπυρίδωνα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὁδίτας, χωρὶς τοῦ λοιποῦ νὰ τύχῃ κἀνὲν κἀκὸν ἢ ἀδιέβαστον συνάντημα. Τὸ μὲν λοιπὸν παρῆγον οὐδὲν ὀλιγώτερον ἔγινε θαυμαστὸν ἀπὸ τὴν καθ' αὐτὸ ἐργασίαν, μάλιστα ἐκ τούτου κατορθώθη ταχύτερον ἐκεῖνο· ἐπειδὴ ὡς εἶδον οἱ συμπορευόμενοι τοιοῦτον θέμα προδραμόντες αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν πόλιν τάχιστα ἐλθόντες, ἐκήρυσαν μεγалоφῶνως τὸ τεκτεύρημα. Ὁ δὲ ἄρχων ἐκπλαγείς, καὶ ἀπὸ φόβον κυριευθεὶς, μήπως φανῇ ὅτι ἐναντιώνεται εἰς τοιοῦτον ἄνδρα, ἐλευθερώνει εὐθὺς τὸν φίλον αὐτοῦ ἀπὸ τὰ δεσμὰ, καὶ χαρίζει τοῦτον εἰς τὸν ἅγιον· ὁ δὲ λαβὼν τοῦτον, ἐπέστρεψε χάριων· καὶ ἀπὸ μὴν αἰτίαν, ἔκαμε δύω διότι ἔστησε μὲν τὴν ὁρμὴν τοῦ χειμαρρῶντος, ἔσωσε δὲ φιλανθρωπῶς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν συμφοράν. Ἐκ τῶν εἰρημένων φαίνεται πόσην χάριν προφητείας καὶ θαυματουργίας· εἶχεν ὁ ἅγιος καὶ πόσην συμπάθειαν πρὸς τοὺς ἐν συμφοράς· ὁ δὲ λόγος εἶναι ἔτιμος νὰ φανερώσῃ τι περισσότερον τῶν εἰρημένων εἰς προφητεῖαν ὁμοῦ καὶ συμπάθειαν· προσεγνώριζε λέγω τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ προσέτρεπεν αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, μὲ φιλανθρωπῶς συμβουλῆς καὶ ἀφρονίαν χάριτος.

Πανταχοῦ ὁ μέγας Σπυρίδων ἐφύλαττε τὴν ταπεινότην. μάλιστα δὲ εὐχριστεῖτο εἰς τὴν ὀλιγαρκείαν, μιμούμενος τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην Χριστόν· οὔτε ἐμεταχερίζετο ποτὲ ἵππον εἰς τὰς ὁδοιπορίας αὐτοῦ. Ὁδοιπορήσας λοιπὸν ποτὲ καὶ σπυρίδων καὶ ἀδιάκοπον προσπάθειαν, καὶ πολλὰ κεκοινῶναι ἐκ τῶν ὁδοιπορίων, ἐπερσέθη εἰς ἓνα τῶν φίλων αὐτοῦ, τὸν λαβὼν αὐτὸν ἀναψυχὴν, ὅστις ὑπέδεχθη αὐτόν εὐ-

χαρίστως, ὡς ἔπρεπεν εἰς πρόβατον τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ ποιμένα φιλοξενούμενον. Ἀποβλέπων δὲ ὡς εἰς κάλλιστον ἀρχέτυπον τὸν βίον αὐτοῦ, ἐδείκνυε πρὸς αὐτὸν, τὴν τοῦ Δεσπότης καὶ πρώτου διδασκάλου Χριστοῦ μετριοφροσύνην· διότι λαβὼν ὕδωρ καὶ βελὼν αὐτὸ εἰς τὸν νιπτῆρα, ἡτοίμαζέτο νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τοῦ ἀγίου· οἱ δὲ γείτονες ἀκούσαντες ὅτι ὁ μέγας Σπυρίδων ἦτον ἐκεῖ, ἔτρεχον πάντες καὶ συμερίζοντο ποῖος νὰ λάμῃ περισσοτέραν ὑπηρεσίαν πρὸς αὐτὸν, ἀμφισβητοῦντες μετ' ἀλλήλων περὶ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν πολλῶν ἦλθε καὶ γυνὴ τις ἀμπελωλὸς διὰ νὰ νύψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνος γινώσκων τὴν ἀπόκρυφον ἀμαρτίαν αὐτῆς, ἡσύχως μὲν ἀποστρέφει τὸ ἥμερον ἐκεῖνο καὶ ἡδὺ πρόσωπον, καὶ ἡσύχως λέγει πρὸς αὐτήν: « μὴ μοῦ ἄπτου ὦ γύναι »· εἶπε δὲ τοῦτο ὅχι ποτὲ μεγαλοφρονούμενος ἢ τὴν γυναικα ἀποστρεφόμενος διότι πῶς, μνηστὴς ὢν ἐκεῖνου, ὅστις συνέσθιε μὲ τελώνας καὶ πόρνους καὶ ἀμπετωλούς; ἀλλὰ διὰ νὰ παραινῇ αὐτὴν νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, καὶ νὰ μισήσῃ τὴν πονηρὰν ἐργασίαν ὅπερ καὶ ἐγένετο· ἐπειδὴ μᾶλλον σπουδάζουσα αὕτη νὰ πλησιάσῃ, ἤλεγξεν αὐτὴν ἐκφώνως ὁ ἅγιος, καὶ φανερώς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῆς ἐθιγάμβευσε. Τότε δὲ καὶ αὕτη, πῆ-
γωμένη ἀπὸ τὸν τῆς συνειδήσεως ἔλεγχον, καὶ ἐκπληττομένη διότι εἶδε τὰς ἀθεάτους πληγὰς τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὅχι πλέον μὲ ὕδωρ, ἀλλὰ μὲ δάκρυα ἐνίπτε τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ μὲ συντριβὴν καρδίας, ἐξομολογεῖται δημοσίως τὸ πεπραγμένον ἀμάρτημα. Τί λοιπὸν; ἢ μὲν ἐμιμήθη τὰ τῆς πόρνης; ὁ δὲ τὰ τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ παρρησιαστικώτατα μιμούμενος, λέγει πρὸς αὐτήν: « Θάρσει θύγατερ· ἀφρωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου »· καὶ πάλιν: « Ἴδε, θυγῆς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε »· καὶ τὴν νόσον μὲν θεραπεύσας, κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν ἐπανακύλησιν εἰς τὰ αὐτὰ ἐμποδίσας. Τοιοῦτοτρόπος λοιπὸν ἐκείνη κάλλιστα καὶ ὡρε-

λιμώτατα ἐθεραπεύθη· διότι ὅχι μόνον αὕτη ἐγένεν εἰς ἀμετάβλητον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἤκουον ταύτην διηγουμένην, ἐδιορθώνοντο. Ἐπειδὴ δὲ τὸν βίον φανερώσουσι τὰ θαύματα, πρέπει νὰ γνωστοποιήσωμεν ὁποῖός τις καὶ περὶ τὴν πίστην ἦτον ὁ ζῆλος τοῦ Σπυρίδωνος. Τὸ ἀκόλουθον δὲ θελεῖ δείξει.

Ὅτε ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ πρῶτος ἐν βασιλεῦσι Χριστιανὸς ἐξοσάζεε τοὺς Ῥωμαίους, ὑπάτευσεν δὲ Πυλῖνος καὶ Ἰουλιανὸς, τελειώνοντος τοῦ ἐξακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔκτου ἔτους ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ υἱοῦ Φιλίππου· τότε δὴ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ περιώνυμος τῶν Ἀγίων Πατέρων ἡθροίζετο σύνοδος, διὰ νὰ καθέρῃ μὲν τὸν Ἀρειον, ὅστις ἐλεγεν δυσεβῶς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτίσμα· νὰ δογματίσωσι δὲ τὸν υἱὸν ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα. Ἦσαν δὲ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ οἱ πρῶτοι μάλιστα καὶ ἐπισημότατοι ὑπέρμαχοι, Εὐσέβιος ὁ Νικαυμίδης, Θεόγνης ὁ Νικαίας καὶ ὁ Χαλκηδόνος Μάρις. Οὗτοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῇ τὸν μνησθῆναι Ἀρειον, ἐδωμάτιζον, ὡς τῆς μανίας αὐτῶν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ὅτι εἶναι κτίσμα, τὰ πονηρὰ ὄντως κτίσματα. Οἱ δὲ τῶν τῆς Εὐσεβείας διαγωνιζομένων ὑπέρμαχοι τῶν ὁποίων ἡ πικρὴ καὶ ἡ ἀρετὴ ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων, ἦσαν οὗτοι· ὁ μέγας καὶ ἅγιος Ἀλεξάνδρος, ἔτι πρεσβύτερος ὢν, ἀλλ' ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ μακροῦ Μητροφάνους πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως οὗ τινος ἡ ἀπόλειψις ἐγένεκεν ἕνεκα ἀσθενείας. Ὁ ἐνδοξος Ἀθανάσιος, ὅστις ἀκόμη τότε δὲν διεκόσμει τὸν ἱερατικὸν θρόνον, ἀλλ' ἀπεπλήρει τὰς διακονίας τῆς Ἀλεξανδρῶν ἐκκλησίας· ὅθεν ὅχι καὶ μικρὸς φθόνος κατ' αὐτῶν ὑπεισχώρησεν διότι μὴν ἔχοντες ἀκόμη τὸ ἐπισκοπικὸν ὄξωμα, ἦσαν ὅμως ἰσχυρότεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν περὶ πίστεως λόγον. Ἦτον λοιπὸν μὲ τούτους καὶ ὁ μέγας Σπυρίδων τοῦ ὁποίου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ συνο-

πειθῶ, παρὰ αἱ γλῶσσαι τῶν ἄλλων, αἱ ἄφρευκοι τῶν συλλογισμῶν λαβαί, καὶ αἱ κομφαὶ τῶν λόγων περίοδοι. Καθὼς λοιπὸν οὗτος ἦτον παρὼν διότι ἐδῶ εἶναι τὸ ἥλιστον τοῦ πράγματος· περὺρίζοντο δὲ εἰς τὴν σύνοδον καὶ φιλόσοφοι, μὲ τὴν ἀδειν τοῦ βασιλέως, ἔχοντες τὴν περιπατητικὴν ἀλαζονείαν καὶ πολλὰ πεπαιδευμένοι τὴν σοφιστικὴν ψυχαγωγίαν· εἰς δὲ τούτων ἦτον ἰκνώτατος εἰς τὸ λέγειν· ἐπειδὴ εἶχεν ἄμαχον δύναμιν εἰς κατὰπεισιν, καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ, ἐφημιζέτο παρὰ πάντων· οὗτος συνδιαλεχθεὶς μὲ τοὺς ἐπισκόπους, ἐβοήθη ἰσχυρῶς τὸν Ἀρειον καὶ συνηγορῶν σφοδρῶς ἐναντιόνητο εἰς τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ συνεπισύροντο εἰς ἀκρόασιν, ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσι ποιοὶ τῶν ἀντιλεγόντων θέλουσι νικήσει, διότι δὲν ἦτο κἀνὲν δύσκολον πρὸς λύσιν ἐπιχερῆμα τῶν ὀρθοδόξων· τὸ ὅποιον ἐκεῖνος δὲν ἔλυσεν μὲ τὴν πολλὴν αὐτοῦ μάθησιν· καὶ ἐνῶ πολλὰκις κατήντει εἰς στενὸν ἢ ἀπολογία, αὐτὸς ἐξέφευγε μὲ τὰ καταπειστικά στρατηγήματα καὶ τὰς σοφιστικὰς αὐτοῦ ἀπάτας. Ἦτο λοιπὸν ἀμίλλα ἀληθείας καὶ τέχνης· καὶ οἱ μὲν τ' ἀληθῆ λέγοντες προσέβαλλον τὸν σοφιστὴν μὲ ἀρρόδιούργητα νοήματα, ὁ δὲ ὡς ὅπλα προβαλλόμενος τὸ ποικίλον καὶ παραλογιστικὸν καὶ κακότεχνον τοῦ λόγου, ἐνόμιζε μὲ τοῦτο μᾶλλον νὰ νικήσῃ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ νίκη διὰ τῶν λόγων ἀλλὰ διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ Χριστοῦ, παρέβλεψε, ὅλους τοὺς λογίους πατέρας, ἔλαβε δὲ ταύτην ὁ ἀπλοῦς Σπυρίδων, ὅστις δὲν ἤξευρεν ἄλλο τί περισσότερον, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος. Ὅτε λοιπὸν εἶδε τὸν φιλόσοφον θερμανόμενον εἰς τὰ σοφίσματα του, καὶ κινουντα κατὰ τοῦ Χριστοῦ φιλολόγητον γλῶσσαν, προσπαθούντα δὲ νὰ διαχειυάξῃ τὰ τῶν ὀρθοδόξων, πλησιάσαν, ἐξήτει μικρὸν τι νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτόν. Οἱ δὲ εὐσεβεῖς γινώσκοντες τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ, προσέτι-

δὲ τὴν παντελῆ ἀμάθειαν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμποδίζον αὐτόν νὰ παρήγκισθῃ εἰς τὸ μέσον, καὶ νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸν φιλόσοφον. Ὁ δὲ Σπυρίδων δὲν ὑπήκουσεν ἐκεῖνους· διότι ἤξευρε πόσον μὲν δύναται ἡ ἄνωθεν τοῦ Θεοῦ σοφία, τί δὲ ἡ ἀνθρώπινος καὶ κατὰφρουμένη. Πλησιάσας λοιπὸν εἰς τὸν ἄνδρα εἶπεν. Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃ φιλόσοφε, πρόσεξε τώρα καὶ εἰς ἐμέ, καὶ δὲ ἀκρόασιν εἰς τοὺς λόγους μου. Ὁ δὲ εἶπε. Σὺ μὲν ὁμιλήσον, ἐγὼ δὲ θέλω ἀκροασθῆ. «Εἰς εἶναι εἶπεν ὁ Σπυρίδων, ὁ Θεός, οὐρανὸς τε καὶ γῆς, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ δημιουργός· οὗτος παρήγαγε τὰς οὐρανίους δυνάμεις· οὗτος διέπλασεν ἐκ τῆς γῆς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησε πάντα ὁμοῦ τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα· διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ παρήχθη μὲν ὁ οὐρανός, παρήχθη δὲ ἡ γῆ, ἀνεχέθη ἡ θάλασσα, ἐτέθη ὁ ἄρ, ἐγεννήθησαν τὰ ζῶα, διεπλάσθη ὁ ἄνθρωπος τὸ μέγα τοῦτο ζῶον καὶ θαυμαστόν· δημιουργήμα· ὅλα ἐγιναν· ἀστέρες, φωστῆρες, ἡμέρα, νύξ, καὶ πάντα τὰ λοιπά. Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον, γινώσκοντες ἡμεῖς, ὅτι εἶναι υἱὸς Θεοῦ, καὶ Θεός, πιστεύομεν ὅτι ἐγενήθη δι' ἡμᾶς ἐκ παρθένου, καὶ ἐσταυρώθη καὶ τέλος ἐτάφη· ἐπειτα δὲ καὶ ἀνέστη καὶ συνήγειρεν ἡμᾶς, προσἐνήσας ἡμῖν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον ζωὴν. Τοῦτον λέγομεν ὅτι θέλει ἔλθῃ πάλιν κριτὴς πάντων, καὶ ἐξεταστής ἀπαρχολόγιστος τῶν ἡμετέρων ἔργων, καὶ λόγων καὶ λογισμῶν. Τοῦτον πιστεύομεν ὁμοούσιον, τοῦτον σύνθερον τοῦτον ὁμοτίμον μὲ τὸν Πατέρα.» Δὲν φάνηται λοιπὸν καὶ εἰς σέ, ὃ φιλόσοφε, τχυῖται· οὕτως μὲν εἶπεν ὁ Σπυρίδων. Δὲν φαίνεται δὲ ἀπὸ σκοποῦ νὰ γείνη ἐνταῦθα μνηστῆς τοῦ ἀναφερομένου θύματος τῆς κεραμίδος· ὅτι δηλαδὴ ὁ ἅγιος μετὰ τὰ ὀρθόδοξα λαβὼν εἰς τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ κεραμίδα, ἐπαύειν αὐτὴν καὶ αὐτὴν θύματος! εὐθὺς ἀνέβη τὸ πῦρ ἐκ τῆς κεραμίδος, τὸ ὕδωρ ἐχύθη εἰς τὴν γῆν· ὁ δὲ πηλὸς ἐ-

μεινεν εις τὰς χεῖρας αὐτοῦ· καὶ οὕτως οἱ μὲν ὀρῶντες· ἐξέστησαν) (x) ὁ δὲ φιλόσοφος, ὡς νὰ μὴν εἶχε τὴν αὐτὴν καὶ προτοῦ ψυχὴν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν φρένα καὶ γλῶσσαν οὕτω εὐκόλως ἀντιτακτομένην καὶ ἀντιλέγουσαν, ἐπλήγη μὲν τὴν ἀκοὴν, ἐξεπλάγη δὲ τὴν ψυχὴν καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐσβέσθη καὶ ἀποσιωπήσας ὦραν πολὺν, οὐδὲν ἄλλο ἐδυνήθη νὰ ἀποκριθῇ, παρ' ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχουν. Ὁ δὲ ἅγιος λέγει πρὸς αὐτόν. Ἐλθε λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ ταῦτά μοι συνμολογεῖ· χωρὶς νὰ διαφωνῇς μετὰ τὰ ἔργα· ἀλλὰ γνωρίζας ποῶς τις εἶναι ὁ Θεὸς ὃς τις ἐποίησε τὰ πύ·τα, ἀναστὰς πρόσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σημεῖον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως λάμβανε. Ταῦτα ἀρὸς ἤκουσεν ὁ φιλόσοφος, εὐθύς μὲν μετετρέπη εἰς ἀκριβῆ θεοσέβειαν. Ἐπιτρέφεις δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν λεγόμενων ἀροατὰς, εἶπεν· ἕως τῶρα μὲν ὧ ἄνδρες, ὁ ἀγὼν ἦτον εἰς λόγους, καὶ ἐγὼ ἐνκντιονόμην μετὰ τὴν τέχνην· ἀλλ' ἀρὸς θεῖα· τις δύνاميς ἐνκντία ἐπέδειξεν εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν λόγων ἀρρήτον τινα καὶ ἀκκτανόητον ἰσχύν, δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐνικήθην, εὐχαρίστως δὲ ἤθελα συμβουλευθεῖ καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους· ἐάν τις δὲν εἴναι τόσον ἀπαίσιος, ἢ δὲν θέλει περὶ τὴν ἀλήθειαν νὰ κηκουργῇ, νὰ πιστεύωσιν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσι τοῦ ἀγίου τούτου γέροντος· τοῦ ὁποῦ ἡ μὲν γλῶσσα ἐξάπαντος εἶναι ἀνθρωπίνος, οἱ δὲ λόγοι τοῦ Θεοῦ. Πόσῃν αἰσχύνῃ νομίζεται ὅτι ἐπροξένησε τοῦτο εἰς τοὺς Ἀρειανούς, καὶ πόσῃν τιμὴν ὁμοῦ καὶ εὐχαρίστητιν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς οἵτινες τοιοῦτοτρόπως οἱ μὲν ὀρθόδοξοι ἐνίκησαν, οἱ δὲ ἀρειανεύζοντες ἐνικήθησαν καὶ ἐπέστρεψαν σχεδὸν ἅπκντες εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἐκτὸς μόνον ἑξ, οἱ τίνες ἐνέμειναν με

(α) Ὁρα ἱερὰν Κατὰλ. Ν. Βουλγαρίως παρὰ Συνδ. σελ. 121, καὶ Βαράδεισον Ἀβατίου Βίον ἀγ. Σπυρίδ. σελ. 289.

τὸν Ἀρειον διὰ νὰ ἦναι μερὶς φαύλη καὶ μοχθηρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους καὶ τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἀσπόνδου τῆς ἀληθείας ἔχθρου. Οὕτω λοιπὸν φανερώς ἀτιμαζομένων τῶν κηκοδόξων, ὑπέστρεπον οἱ ἐπίσκοποι εὐφραυνόμενοι μὲν διὰ τὴν νίκην, ἐκθαμβούμενοι δὲ διὰ τὸ θαῦμα, καὶ δοξάζοντες τὸν Θεὸν διὰ τὰ παράδοξα τὰ ὁποῖα εἶδον· καὶ διὰ τὴν νίκην τῆς Ἀρειανικῆς μανίας· καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὅλως ἐκπληττόμενος εἰς τὸ θαῦμα, τιμᾷ τὸν ἅγιον ἄνδρα, μετὰ πᾶσαν τιμὴν, καὶ παρκαλέσας αὐτόν νὰ δέσται τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐν ὅτῳ δὲ διεπρίττοντο ταῦτα, ἀποθνήσκει μὲν ἐξαίφνης ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀγίου ὀνομαζομένη Εἰρήνη· αὕτη, ἐπιδείξασα πολὺ ὠραιοτέρην τὴν σωρροσύνην εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, ἐφύλαξε τῷ νυμφίῳ Χριστῷ ἄσπιλον τὴν παρθενίαν αὐτῆς, καὶ ἐγένεν ἄξιον ἀπόκτημα τῶν οὐρανίων θαλάμων. Ἐπιστρέψας δὲ ὁ μέγας Σπυρίδων, καὶ ὑπομείνας γενναίως τὴν συμφορὰν, ὡς ἐπρεπε εἰς τὸν τοιοῦτον, μετ' ὀλίγον τῆς ἐκεῖ ἀφίξεώς του, προσῆλθε γυνὴ τις μετὰ μεγάλην τραχὴν ψυχῆς δακρυρροοῦσα, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐνῷ ἀκόμη ἐζῆ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐλαβεν εἰς παρκαταθήκην ἐν χρυσοῦν στολίδιον, καὶ ἐπειδὴ αἰφνιδίως κατέλαβεν ἐνείνην ὁ θάνατος, ἐνέμεινε τὸ ἐμπιστευθεὶς εἰς αὐτήν. Ἐφρόντισεν ὁ ὁσιος διότι πῶς ὅχι· ἐνῷ εἶχε τοιαύτην φιλόανθρωπον ψυχὴν διότι ἐάν δὲν ἐσώζετο τὸ ἴδιον πᾶμα εἰς τὴν γυναικα, ἤθελε κρίνει καὶ στοχασθῇ ὅτι καὶ αὕτη κλονεῖται περὶ τὸ δίκαιον· διερευνήσας λοιπὸν ἐπιμελῶς ὅλον αὐτῆς τὸν οἶκον καὶ μὴ εὐρὼν τὸ ζήτούμενον· τί γίνεται, καὶ ποῖον τέλος φέρει ἡ πολυμήχανος τοῦ Θεοῦ Σοφία; ἐπορεύθη εἰς τὸν τάφον, καθὼς πρότερον ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ Λαζάρῳ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἦτον μαθητῆς τούτου, καὶ ἐμμεῖτο ὅσον τὸ δυνατόν τὰ ἐκεῖνου· ἀκολουθοῦσαν δὲ καὶ πολλοὶ τῶν παρευρεθέντων· ἐπειτα ὡς νὰ μὴν ἦτον

ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον, ἀλλ' ἀκόμη ζῶσα εἰς τὸν κοιτῶνα, καλέσας αὐτὴν κατ' ὄνομα εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν ἐκεῖ λαχόντων, εἶπεν· Εἰρήνη τέκνον μου, ποῦ ἐβαλες τὸ ἐμπιστευθέν σοι τοῦτο στολίδιον; ἡ δὲ νεκρὰ εὐθέως ὡς ἐκ τινος ἐλκφροῦ ὕπνου ἐξυπνοῦσα, σώζουσα δὲ ὑγιαῖ καὶ πνοὴν καὶ φωνὴν· Κύριέ μου, λέγει, εἰς τὸ δεῖνα τοῦ οἴκου μέρος, ἐφύλαξεν τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο κόσμιον. Ἐκπληξίς δὲ διὰ τὰ παραδόξα ταῦτα ἐκυρίευσεν τοὺς παρόντας· ἐπειτα καὶ ἄλλο τι θαῦμα ἐπηκολούθει τῷ θαύματι. Διότι ὡς νὰ ἦτον ἐκεῖνος κύριος καὶ ζωῆς καὶ θανάτου, ὁ μὲν ταύτην τὴν δωρεάν τοῦ ποθουμένου Χριστοῦ τιμηθεὶς, καὶ ὁ διὰ τὴν χρεὴν πρὸς ὀλίγον ζωῶσα· αὐτὴν, ἐδιώρισε πάλιν νὰ ἀποθάνῃ· καὶ ἔλεγεν αὐτῇ κοιμήθητι λοιπὸν τέκνον, ἕως ὁ κοινὸς Δεσπότης νὰ σὲ ἀναστήσῃ τὴν κοινήν ἀνάστασιν. Αὐτὸς δὲ πορευθεὶς εἰς ἐκεῖνον τὸν οἰκίσκον, τῆς θυγατρὸς ὅπου τῷ εἶπεν, εὔρε τὸ χρυσίον. ἐγχειρίζει αὐτὸ τῆς γυναικὸς, καὶ οὕτως ἔλαβεν αὐξήσιν καὶ βεβαίωσιν τὸ θαῦμα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ Κύπρῳ.

Διὰ νὰ μὴ μείνῃ δὲ οὔτε ἡ Ἀντιόχεια ἀθέατος, μηδ' ἀναπόδεικτος τῆς ἀρετῆς καὶ χάριτος τοῦ Σπυρίδωνος, γίνεται παραδόξως καὶ θαυμαστῶς τὸ ἀκόλουθον· πῶς δὲ γέγονε τοῦτο, ὁ λόγος θελεῖ φανερώσει. Ἀποθνῆσκει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος· οἱ δὲ τούτου υἱοὶ διεμοίρασαν τὸ βασιλεῖον, ἔλαβε δὲ τὴν ἀνατολὴν ὁ Κωνσταντῖος, καὶ διέτριβε εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Κοίλης Συρίας, λέγω τὴν Ἀντιόχου. Ἦλθε δὲ εἰς αὐτὸν πολλὰ δεινὰ ἀσθένεια, τὴν ὅποιαν οὐδεὶς τῶν ἱατρῶν ἐδύνατο νὰ θεραπεύτῃ. Ἀπελπισθεὶς λοιπὸν ἐκ παντὸς ἀνθρωπίνου μέσου, πηρεχάλει μόνον τὸν Θεόν, ὅστις ἡξέουσι νὰ θεραπεύῃ καὶ ψυχὰς καὶ σώματα. Θεομύτερον δὲ προτεταγθεὶς, βλέπει εἰς τὸ ὄνειρον αὐτοῦ ἄγγελον, ὅστις ὑπέδεικνυσεν αὐτῷ πολλὰν ἀγίων ἐπισκόπων χορόν· τοὺς ὁποίους θεωρῶντας ὁ βασιλεὺς,

βλέπει ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο τινὰς ἱσταμένους ἐπισκόπους καὶ αὐτοὺς, ἀλλ' ἐφάνιντο ὅτι ἦσαν προσταταὶ καὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων τούτους· ὁ ἄγγελος παρὰδεῖξας αὐτῷ ἔλεγεν, ὅτι αὐτοὶ μόνοι εἶναι οἱ θεραπευταὶ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ. Ἐγερθεὶς λοιπὸν τοῦ ὕπνου, διελογίζετο τίνες ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ δὲν ἐδύνατο παντελῶς νὰ καταλάβῃ· καὶ πῶς; ἀφοῦ δὲν ἐφηνέρωσε πρὸς αὐτὸν μήτε ὄνομα, μήτε πατρίδα· καὶ ἐκτὸς τούτου ὁ εἷς τῶν δύο ἐφάνη πρὸς αὐτὸν ἐν σχήματι ἐπισκόπου, ἐνῷ ἀκόμη τότε δὲν ἦτον, ἀλλὰ παρεστῆθη αὐτῷ τὸ μέλλον ὡς ἤδη γεγονός. Πρὸς ταῦτα λοιπὸν ὁ βασιλεὺς εἰς ἀμηχανίαν εὐρισκόμενος, καὶ κινούμενος μὲν ἀπὸ τὸ ὄνειρον, νικώμενος δὲ ἀπὸ τοὺς πόνοους, δὲν ἤξευρεν τί ἐπρεπε νὰ πράξῃ· ἡ δὲ ἐνθερμος ἐκείνου πίστις κάλλιστα τὸν ἐσυμβούλευεν, ὅτι ἡ ὀπτασία δὲν ἐγείνεν οὕτω ματαιίως, ὅθεν ἀποφασίζει βασιλικόν τι καὶ γενναῖον πρόσταγμα, διορίσας νὰ συναθροισθῶσι πάντες οἱ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν φιλάρετοι ἐπίσκοποι, ἵνα, ἀφοῦ συνέλθωσιν ἐμοῦ γνωρίσῃ καὶ τοὺς ὁραθέντας. Ἐπέμποντο λοιπὸν γράμματα κατὰ πᾶσαν ὑποτεταγμένην εἰς τοὺς Ῥωμαίους πόλιν, δι' ὧν προσεχάλει τοὺς ἐπισκόπους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφοῦ οἱ ἄλλοι ἐφθασαν, δὲν εὔρε τὸν ποθοῦμενον, πέμπει καὶ εἰς τὴν νῆσον τῶν Κυπρίων διὰ νὰ προσκαλέσῃ τὸν Σπυρίδωνα, καὶ τὴν ἐκεῖνου χάριν· ὅς τις καὶ προσεγνώριζε ἐν πνεύματι πάντα τὰ περὶ τοῦ βασιλέως· διότι ἡ χάρις προσῆπεν εἰς αὐτὸν ὅλα δι' ὀνείρων ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ τοῦ βασιλέως λόγοι ἐσυμφώνουν, ἐπορεύθη εὐχαρίστως πρὸς αὐτὸν, φέρων ὁμοῦ καὶ τὸν ἄνδρα μὲ τὸν ὅποιον συμπεριερίσκετο εἰς τὴν φανείσαν ὀπτασίαν τοῦ βασιλέως, ὀνομαζόμενον Τριφύλλιον· ὅς τις ἀκόμη δὲν ἦτον ἡξιωμένος τῆς ἱερωσύνης, εἶχε δὲ λάβει ἄνωθεν τὴν χεροτονίαν καὶ πρὸς τῆς ἀνθρωπίνης ψήφου. Εἰσῆλθετο λοιπὸν ὁμοῦ μετὰ τούτων ὁ Σπυρίδων εἰς τὰ βασιλεῖα,

προητοιμασμένοι πολλὰ ταπεινὰ καὶ πτωχὰ· διότι ἡ μὲν ἐνδυμασία αὐτοῦ ἦτον ποταποτάτη· εἶχε βαίνην ῥάβδον εἰς τὴν δεξιάν, καὶ τιάραν εἰς τὴν κεφαλὴν· προσέτι δὲ εἶχεν κρεμασμένον περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ἀγγεῖόν τι πηλινον, καθὼς συνήθιζουσιν οἱ κάτοικοι τῆς ἀγίας πόλεως, φέροντες τὸ ἐκ τοῦ θείου σταυροῦ ἔλαιον. Ἐπειδὴ δὲ ἔπρεπε νὰ μιμηθῇ τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ εὐτέλειαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πραότηπα πρὸς τὰς ὕβρεις· κάποιος τῶν ἐν βασιλείοις, περιγελῶν αὐτὸν διὰ τὴν εὐτέλειαν, καὶ νομίζων αὐτὸν ἀνάξιον τοιοῦτοτρόπως νὰ ἐμβῇ εἰς τὸν βασιλέα, ἐκτύπησε μὲ ῥάπισμα τὴν ἱεράν αὐτοῦ σιαγόνα· κεραυνὸς δὲ ἄνωθεν κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ κτυπήσαντος δὲν εἰσῆλθεν· ἀλλὰ παρεχώρησε βέβηκα καὶ τοῦτο ἐκεῖνος, ὃς τις καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ ὑπέφερεν. Ὁ δὲ ἅγιος ὦ τῆς γενναίας ἐκείνης ψυχῆς καὶ φιλοτιμοτάτης πρὸς τὸ παθεῖν! ἔστρεψε καὶ τὴν ἄλλην πρὸς τὸν ὕβριστήν, ἐπειδὴ ἦτο πρόθυμος πληρωτὴς τοῦ δεσποτικοῦ νόμου, καὶ νικῶν ἐκεῖνος τὴν πολλὴν δραστηριότητα καὶ ἀνυπόδεικτον αὐτοῦ μὲ τὴν μεγάλην ταπεινωσίν του εἰς τὸ ὑποφέρειν, καὶ ὑπερβολικὰ ἐλύπησεν αὐτὸν· μάλιστα δὲ ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἦτον ἐπίσκοπος· ὤθεν δὲ μετανοήσας γίνεται ἱκέτης, καὶ ζητεῖ συγχώρησιν, προσπαθῶν νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἀμάρτημα τῆς ἀπερισκέπτου ἀνυποδείκτου μὲ τὴν θερμότητα τῆς μετνοίας· ὁ δὲ ἅγιος, ἐπ' ἰδίᾳ ἔμαθε καθὼς νὰ ὑποφέρῃ τὰς ὕβρεις, οὕτως νὰ συγχωρῇ καὶ τὰ ἐγκλήματα, μᾶλλον δὲ ν' ἀνταμείβῃ μὲ ἀγαθὰ τὸν πταίστην, συμβουλεύσας πατριωτῶς μὲ λόγους νοητικoὺς καὶ ψυχωφελεῖς εὐεργετῇ αὐτόν· ἐξ οὗ δὲ καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ βασιλέως ἀξιωματικοὶ εὐλαζόμενοι τὸν ἄνδρα πρὸςπεμπον καὶ ἔφερον αὐτόν, ὡς ἔπρεπε πρὸς τὸν βασιλέα. Δὲν εἶναι δὲ δίκαιον καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ νὰ παρατασσόμεν, ἐπειδὴ εἶναι ἀξιοσπούδαστα, καὶ δύνανται νὰ προσενηθώσι πολ-

λὴν ὠφέλειαν εἰς τὰς φιλομαθεῖς ψυχάς. Βλέπων ὁ μέγας Σπυρίδων τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν Τριφύλλιον, ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ τέλειος κατ' αὐτόν, ἀλλὰ τότε ὑπελάμβανε τὰ μεγάλᾳ τοῦ βίου καὶ πρὸς πολλῶν περιμάχητα πράγματα ὅτι δὲν εἶναι μικρὰ, ἐπειδὴ ἀκόμη ἦτο νέος καὶ εἶχε τὴν ἡλικίαν πρὸς τοῦτο κλίνουσιν· καὶ ἐπαύμαζε μὲν τὰ βασιλικὰ πράγματα, τὰς λαμπρὰς λέγων ἐνδυμασίας, τὰς περιλάμψεις τοῦ χρυσοῦ, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸν τὸν βασιλέα προκαθήμενον εἰς ὑψηλὸν θρόνον, καὶ θεωρούμενον φοβερόν τινα καὶ περιδοξόν εἰς τὸ σχῆμα. Εἰς ὅλα ταῦτα βλέπων αὐτὸν ἀδύνατον καὶ τόσον ἐκπεπληγμένον, ὡς νὰ ἐξύπναι αὐτόν καὶ νὰ τοῦ ἔλυσεν τὰ ὁποῖα ἐξυπνος ὢν ἐβλεπεν ὄνειρατα, ἐγείρας αὐτοῦ τὴν χεῖρα καὶ διασταλεύσας, εἶπε. Ἄλλ' εἰς ἐμὲ ὦ Τριφύλλιε δεῖξον τὸν βασιλέα· διότι δὲν ἤξεύρω ποῖος εἶναι οὗτος. Καὶ αὐτὸς ἀγνοῶν τὸ ὅτι ἐσκόπευεν ὁ ἅγιος, οὗτος· εἶπε· δεῖξας μὲ τὴν χεῖρα τὸν Βασιλέα. Τί λοιπὸν; εἶπεν ὁ Σπυρίδων· οὗτος εἶναι θαυμασιώτερος τῶν ἄλλων, ἐάν δὲν εἴπῃς αὐτόν καὶ δικαιοτέρον, ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν καὶ ματαιότητα· δὲν θέλει ἀποθάνει ὁμοίως· καὶ αὐτὸς μὲ ἄγνωστον καὶ εὐτελεῖ πένητα, δὲν θέλει ὁμοίως παρὰθῇ εἰς τὸν τάφον καὶ εἰς τὴν φθοράν· παρομοίως δὲ θέλει παρὰσταθῇ εἰς τὸν ἀδέκαστον κριτῆν· δικτὶ τιμᾶς τὰ ῥέοντα ὡς ἑστῶτα, καὶ στοχάζεσαι τὰ μὴ ὄντα ἄξιον θαύματος, καὶ δὲν ζητεῖς μᾶλλον τὰ ἐσόμενα αἶψα καὶ αἰώνια, καὶ νὰ ἀγαπήσῃς μόνην τὴν ἀφθαρτον καὶ οὐράνιον δόξαν; Ἐνῷ δὲ ἔλεγε ταῦτα πρὸς τὸν Τριφύλλιον, ὁ βασιλεὺς θεωρεῖ μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ θρόνον τὸν ἅγιον, καὶ πρῶτον μὲν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐνδυμασία εἴλκυσεν αὐτόν, συμφωνοῦσαν μὲ τὴν ὀρθοθεῖσαν μορφήν αὐτοῦ· ὅτε ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον του, καὶ ἡ τιάρα καὶ αὐτὴν ἡ ῥάβδος, ἡ τιάρα, τὸ κρεμασμένον εἰς τὸν τράχηλον σκευὸς καὶ ἡ ἐνδυμασία. Τοῦτον λοιπὸν

εὐθύς ἀπὸ τοῦ ἰδίου θρόνου ἀνεγνώρισε· τὸν δὲ Τριφύλλιον
δὲν παρομοίατε· διότι οὔτε ἐφρόντιζε νὰ περιεργασθῇ αὐ-
τοῦ τὴν μορφήν· ἐπειδὴ δὲν ἐβλεπεν αὐτὸν ἐπίσκοπον,
ὡς τῷ ἐράνῃ εἰς τὸν ὕπνον· Ὅθεν παρρηθὺς σηκωθείς ἀπὸ
τὸν θρόνον, τρέχει πρὸς τὸν μέγαν Σπυρίδωνα· διότι
ἢ ἐπιθυμία τῆς θεραπεΐας ἐκκινε νὰ κατακροῇ τὰ ἄλ-
λα· τοῦτέστι τὸν βασιλικὸν οἶκον καὶ τὸ μέγεθος τῆς
ἐξουσίας, θ' ὡρῶν ταῦτα μικρὰ καὶ δεύτερα τῆς πρὸς τὸν
ἅγιον τιμῆς, προσφέρει πολλὰ ἀδόξως καὶ ταπεινῶς πρὸς
αὐτὸν ἀποκτῶν ἔλεος μετὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ δεικνύων πόση
διαφορὰ ὑπάρχει, μετὰ τὴν προστασίαν βασιλέως καὶ ἀνδρός
ὅς τις δουλεῖ τὸν αἰώνιον βασιλέα. Ὑποκλίνας λοιπὸν τὴν
κεφαλὴν, ἐξῆται μετὰ δακρύων τὴν τοῦ ἁγίου εὐχὴν, ὡς
νὰ ἦτον ἰσχυρότερον τι φάρμακον, τὸ ὅποιον εὐκόλως ἐ-
δύνατο νὰ θεραπεύσῃ τὰς λύπας του. Καθὼς λοιπὸν ἡ χεὶρ
τοῦ Σπυρίδωνος ἤγγιξε τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν πα-
ρρηθὺς ἢ νόσος ἀνεχώρει καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνελάμβανε. Ποῖος
ἤθελεν ἐκδιηγῆθαι τὰ τῶν παρρηθισκομένων καὶ αὐτοῦ τοῦ
βασιλέως διὰ ταῦτα· οἵτινες ἐώρταζον καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν
καὶ σχεδὸν ἐσκήρτων ἀπὸ τὴν μεγάλην χεῖράν καὶ ἀγχα-
λίαςιν· μόνος ναί, ὁ Σπυρίδων ἦτον εἰς τὰ χεῖλη πάν-
των μόνον ὁ Σπυρίδων ἐλέγετο, ὁ Σπυρίδων ἐ-
φαίνετο, ὁ Σπυρίδων ἦτο πρὸς πάντας· τὸ σπουδα-
ζόμενον. Τί λοιπὸν; τὸ σῶμα τῆς μόνον τοῦ βασιλέως
ἐθεράπευσε, ἢ δὲ τῆς ψυχῆς θεραπεΐα ὡς μικρόν τι καὶ
ποταπὸν παρεβλέπετο ἀπὸ τὸν ἱατρὸν; ποῦ τοῦτο εἰς τὴν
ἱερὰν ἐκείνου ψυχὴν; ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην ἔδωκε τὸ πάντη
κατ' ἀλλήλων φάρμακον, συμβουλευσας αὐτὸν νὰ ἐνθυμῆται
τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, νὰ ἴσται δὲ πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν
ἐξουσίαν αὐτοῦ πταίοντες καὶ λυποῦντες συμπαθητικὸς καὶ
εὐσπλαγχνος· καὶ πρὸς τοὺς πένιτους εὐεργετικὸς καὶ με-
γαλόδωρος· εἰς δὲ τοὺς ὅσοι ἀποστεροῦνται τὰ ἀναγκαῖα

πράγματα νὰ ἐκπληρῶνῃ τὰς ἐπιτροπὰς καὶ ἐπιτρόπου, δι-
νοίγων εἰς αὐτοὺς τὴν χεῖρα καὶ τὰ σπλάγχνα φιλάνθρω-
πότητα· καὶ ὅσον εἶπεν, ὑπερβάνει τοὺς ἄλλους, τόσον
πρέπει νὰ ἦσιν ὑψηλότερος καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν· ἐπειδὴ ὅστις
δὲν εἶναι τοιοῦτος πρὸς τοὺς ὑποταλείς αὐτοῦ, πρέπει νὰ
ὀνομάζεται μᾶλλον τύραννος παρὰ βασιλεὺς, μὴ μακκρι-
ζόμενος διὰ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατακρινόμενος καὶ μισού-
μενος ὡς ἄθλιος διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν. Προ πάντων δὲ
ἐνουθέτει αὐτὸν νὰ ἦναι ἀκριβὴς εἰς τὰ περὶ τῆς εὐσέ-
βειαν, χωρὶς ποτὲ νὰ παραδεχθῇ οὐδὲ καὶ τὸ παραμικρόν
τι, τὸ ὅποιον νὰ μὴ φαίνεται ὀρθὸν καὶ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ
ἐκκλησίαν. Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ ἅγιος· ὁ δὲ βασιλεὺς,
θέλων ν' ἀνταμείψῃ τοῦτον διὰ τὴν θεραπείαν, ἐπέδιδεν
αὐτῷ ὅχι εὐαρίθμητον χρυσίον· ὁ δὲ εἶπεν χαριέντως πρὸς
αὐτόν. Δὲν ἐπρεπεν οὕτως ν' ἀνταμείψῃς τὴν φιλίαν μετὰ τὸ
μῖσος· διότι τὰ ὅσα ἐπαῖξα διὰ σέ, εἶναι τῶνόντι διὰ φι-
λίαν· διότι σοὶ φαίνεται εὐλογον ν' ἀρίσω τὴν οἰκίαν, καὶ νὰ
διαπλεύσω τοσοῦτον πέλγος, νὰ ὑπομείνω τὴν δριμύτητα
τοῦ χειμῶνος καὶ ἐν τοῖς ὕδασι τῆς ἀγριότητος τῶν ἀνέμων;
καὶ διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐγὼ νὰ παραδεχθῶ χρυσίον εἰς ἀν-
ταμοιβὴν τὸ πικρὸς κακῶς αἴτιον, καὶ ὅλον τὸ δικαίον
εὐκόλως διφραγίζον, κατηγορῶν προσηνέστερα ἐμυτὸν καὶ
τὴν κακίαν κατήρως καταψηριζόμενος; ἐνθ' ἔλεγε ταῦτα,
καὶ ὁ ἅγιος δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ οὐδὲν, ὁ βασιλεὺς ἐτι πε-
ρισσότερον ἐβίβεν αὐτόν νὰ τὸ δεχθῇ· ἐπειδὴ ἐνόμιζεν αἰ-
σχύνην, ἀφοῦ ἀπῆλκυσε τοιοῦτον καλὸν, νὰ μὴν ἀνταμεί-
ψῃ τὴν εὐεργεσίαν, ἀλλ' ἀποτεινέας τὴν νόσον τοῦ σώ-
ματος, νὰ νικηθῇ εἰς τὴν κλέοκαχθίαν τῆς ψυχῆς· διὰ
τοῦτο καὶ περισσύτερον ἐδέετο, ἐπειδὴ οὕτω πως τῷ ἐρά-
νετο, νὰ νικήσῃ τὸν ἀγῆστον· ὅθεν καὶ κατέπεισεν ἐκεῖνον
νὰ τὸ λάβῃ· δὲν ἐπαυσε ὁμοῦ εἰς αὐτόν τὸ δοθῆναι διότι
καθὼς ἐπαυσε τὸν βασιλέα ἀνεχώρει, διανοοῦμαι

ὅλον αὐτὸν πρὸς τοὺς βασιλικούς ἀνθρώπους· διδάσκων ἐμπράκτως πῶς πρέπει νὰ φέωνται πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ χρήματα ἐὰν θέλωσι νὰ ἦναι ἐλεύθεροι· διότι ἡ πολλὴ πρὸς ταῦτα ῥοπή καὶ ἡ μεγάλῃ προσπάθει εἰς τὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν, τί ἄλλο εἶναι παρὰ φανερά ἐθελοδουλεία; Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφοῦ ἔμαθε τοῦτο, ὅτι δὲν θυμάζει πλέον, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ζήσας τοιοῦτοτρόπως, φιλέται αὐτουργὸς τόσων μεγάλων θυμάτων. Τοῦτο λοιπὸν ἀπήλαυτεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σπυρίδωνος· καὶ τόσον ἀπέβλεπε πρὸς φιλάνθρωπίαν καὶ χρηστότητα ὥστε εἰς ὅλους τοὺς χρειαζομένους, καὶ εἰς χεῖρας καὶ ὀφρὰς νὰ παρηγορῇ μεγαλοψύχως, τῶν μὲν τὴν χηρείαν, τῶν δὲ τὴν ὀφρανίαν, τῶν δὲ τὴν ὀποιανδήποτε ἔλλειψεν ἄλλὰ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἱερεῖς τε καὶ δακόνους, πρῶτος οὗτος νομοθετεῖ τὴν ἀτέλειαν νομίτης ἀτοπον οἱ διωρισμένοι πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἀθανάτου βασιλέως, νὰ πληρῶνσι φόρον τοῦ θνητοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔγειναν· ὁ δὲ λόγος θέλει νὰ ἐπενθυμηθῶμεν καὶ ἄλλα θυμάτα, ἅτινα κεκοιμημένα μετὰ τῶν χαρίτων τ' ἀνθρ, ἐμπνέουσι πολλὴν μὲν τὴν ὠφέλειαν καὶ ἡδονήν.

Ἀφοῦ ὁ ἅγιος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ βασιλεία, ἐπιξενίζε-
ται εἰς τινα φιλόχριστον ἄνθρωπον, ἐνθα προσῆλθε γυνή τις βάρβαρος καὶ ἀμαθὴς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἥτις φέρουσα τὸ παιδίον αὐτῆς νεκρὸν εἰς τὰς χεῖρας, βάλλει αὐτὸ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου· καὶ αὐτὴ μὲν ὁμοῦ προσέπιπτε λυπηρῶς ἀνακλείουσα καὶ ὁμιλοῦσα ἀκαταλήπτως εἰς τοὺς παρόντας διὰ τὸ βάρβαρον τῆς γλώσσης μετὰ μόνον δὲ τὰ δάκρυα φωνάζουσα, ἐφαίνετο ὅτι ὁ θρῆνος· ἐγένετο διὰ τὸ παιδίον, καὶ ὅτι ζητεῖ παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τὴν βίωσιν· λυπεῖται τούτους ὁ συμπάσας τὴν ψυχὴν, καὶ διστάζει διὰ δύο, διὰ τὴν μετριοτήτα δηλαδὴ τοῦ φρονήματος, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα συμπάθειαν· διότι

ὅτε μὲν ἐβλεπεν εἰς τὸ πάθος αὐτῆς καὶ τὴν κατάφλεξιν τῶν σπλάγχχνων, ἐπεχείρει τῷ θυμάτι, καὶ ἀνῆπτεν ἀπὸ τὴν προθυμίαν νὰ δεηθῇ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ παιδίου· ὅταν δὲ πάλιν ἐβλεπε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρὰ κακίας, ἐπεὶ δὴ ἦτον μετριόφρων, καὶ ὅχι ὀλιγώτερον τὴν καρδίαν εὐλαβῆς, ὑπεχώρει καὶ ἀνεβάλλετο, κρίνων τολμῆρὸν τὸ ἐγχείρημα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐστοχάσθη νὰ συμβουλευθῇ ἓνα τῶν μετ' αὐτοῦ, τῶν ἐν δικήνοισι λέγων Ἀρτεμίδωρον ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος εἶχε κατορθώσει φιλοπό-
νως πάσας τὰς ἀρετὰς· μία δὲ ἠόνετο πρὸς πάσας ὡς κοινὴν τι χρῶμα τὸ νὰ μὴ γίνωνται φανερά παντελῶς εἰς κα-
νένα τὰ κατορθώματα αὐτοῦ. Τοῦτον λοιπὸν ἠρώτησεν ὁ ὁσῖος περὶ τοῦ τί πρέπει νὰ κάμῃ εἰς αὐτούς· ὃς τις εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνο τὸ ὅποσον αὐτὸς ἔπρεπε ν' ἀκούσῃ. Τί, λέγει, ὦ πάτερ με ἠρώτησες; τί ἄλλο παρὰ νὰ παρακα-
λῇς τὸν ζωοδότην Χριστόν, ὁ ὁποῖος πλέον εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀπέδειξεν ὅτι σοῦ μάλιστα ὑπακούει τὰς δεή-
σεις; καὶ ἄλλοτρόπως, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἡλευθερώη διὰ σοῦ, οἱ πένντες καὶ οἱ ἄδοξοι τῶντι δὲν θέλουν στοχασθῇ ὅτι παραβλέπονται; πείθεται λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὴν καλλίστην συμβουλὴν· εὐσπλαχνίζεται, δακρύζει, κλίνει τὰ γόνατα ἐπὶ τὴν γῆν καὶ καταβρέχει αὐτὴν μετὰ τὰ δά-
κρυα· βοᾷ μετὰ πολλὰ θερμὴν κατάνυξιν, καὶ δέεται τοῦ φιλάνθρωπου Χριστοῦ νὰ ἀναζωώσῃ τὸ παιδίον τῆς τα-
λαπύρου γυναικός, καὶ νὰ δείξῃ αὐτὴν μητέρα, κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον εὐφρακινόμενῃ ἐπὶ τέκνῳ. Ὁ Θεὸς λοιπὸν, ὁ ἀνυστήτης δι' Ἐλισσαίου καὶ Ἡλίου τὸ παιδίον τῆς Σα-
ραφίας καὶ τῆς Σωμαντίτιδος, καὶ τὴν ζωὴν χαρισάμενος, αὐτὸς πάλιν ἤκουσε καὶ τοῦ Σπυρίδωνος· καὶ τὸ παιδίον νεκρὸν καίμενον, ἐφάνη παρὰ δόξω, ζῶν καὶ κινού-
μενον, καὶ εἰς τοὺς μητρικοὺς ὀφθαλμούς· ὡς παιδίον

κλαυθμυρίζομενον. Ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ἐδάκρυσα διότι οὕτως τὸ ὅτι θέλω εἶπαι διέθεσε τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐνθυμήθην αὐτό. θέλετε δὲ συναισθανθῆ τούτο καὶ ὑμεῖς. Διότι καθὼς εἶδεν ἡ μήτηρ τὸ φίλτατον αὐτῆς παιδίον ζῶν, ὡ τῶν ἀφύητων σου κριμάτων Χριστέ! μὴ δυνάμενη νὰ ὑπογράψῃ τὴν ὑπερβολικὴν χαρὰν, πεσοῦσα ἐπὶ τὴν γῆν ἐξέψυξεν· ἐδειξε δὲ τὸ παρὰ τὸν ὅτι τὸ παρὰ τοῦ εἶναι ἐπικίνδυνον· διότι εἶδον ὅτι ὅχι μόνον ἡ ὑπερβολὴ τῆς λύπης εἶναι θανάσιμος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀμετρία τῆς χαρᾶς. Ὑποφέρετε, καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ψυχὴν, τὸ ἡσύχω, μεταπεσόντες ἐξ ἡδονῆς εἰς λύπην ἐπειδὴ εἶναι φυσικόν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ συμπαιθεῖν καὶ φιλόανθρωπον, ἀλλ' ἰδοὺ ὁ μέγας Σπυρίδων εἰσιμιος νὰ μεταβάλῃ τὴν θλίψιν εἰς χαρὰν, διότι πείθεται καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν Ἀρτεμίδωρον, καὶ ἀπεφασίζει ὁ μετροφόρος νὰ δώσῃ καὶ τὴν μητέρα εἰς τὸ παιδίον. Ὑψώσας λοιπὸν πρὸς οὐρανὸν τὰ ὄμματα, λαβὼν δὲ εἰς καρδίαν τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα Κύριον, καὶ δεηθεὶς ἐκείνου, ὅς τις ζωοποιεῖ τοὺς νεκροὺς, μεταποιεῖ δὲ καὶ μεταβάλλει μόνον τῷ θεῷ αὐτοῦ βουλήματι τὰ πάντα, λέγει πρὸς τὴν νεκράν· ἀνάστηθι, λέγει, καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· ἡ δὲ παρὰ τοῦ ὡς ἀπὸ ὑπνὸν μάλλον ἢ ἀπὸ θάνατον, ἀνίστη καὶ ἐκάλισε παρ' αὐτῷ· ἔλαβε δὲ καὶ τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς, τὸ ὅποιον ζῶν καὶ ἐκεῖνα, ὡς εἶπομεν, παρὰ τὴν εἰς τὰς μητρικὰς ἀγκάλας. Ταῦτα μὲν ὁ μέγας Σπυρίδων διὰ χριστοφοροσύνην, ὡς εἶπον, ἤθελε νὰ μείνωσιν εἰς τὸν κόσμον ἀδημοσίευσεν. Ὅθεν παρὰ γέλλει πολλὰν σιωπὴν εἰς τὸν Ἀρτεμίδωρον καὶ δι' ἐκείνου εἰς τὴν γυναικα· ἀλλ' ὁ Ἀρτεμίδωρος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἁγίου, μὴ κρίνεις δίκαιον νὰ ζημιώτῃ τοὺς φιλοθεῖους· τοιοῦτο ἀκούσιμα, ἢ μάλλον εἰπεῖν θαύματος, γνωστοποιήσας αὐτῷ, παρὰ τὸν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πιστῶν· καὶ τοσαῦτα παρὰ τοῦτου.

Ἀποῦ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν ἐπέστρεψεν ὁ ἅγιος εἰς τὴν Κύπρον, ἀνθρωπὸς τις προσήλθεν αὐτῷ ἐπιθυμῶν ν' ἀγοράσῃ ἑκατὸν αἶγας ἐκ τῆς ποίμνης αὐτοῦ· ἐμπιστευθεὶς δὲ νὰ προκατθέσῃ τὴν συμφωνηθεῖσαν αὐτῶν τιμὴν, ἔπειτα δὲ νὰ τὰς λάβῃ αὐτὸς πληρώσας μόνον τὴν τιμὴν τῶν ἐννεήκοντα ἐννέα, ὑπεκράτησε τὴν τιμὴν τῆς μίξας, εἰπὼν τὸ τοῦ λόγου, κάλλιον κέρδος αἰσχύνῃς, ἢ καὶ νομίζων ὅτι με τούτο θέλει ἀπατήσῃ τὸ ἀπλοϊκὸν καὶ πολλὰ ἀμέριμον τοῦ ἁγίου· ἀποῦ λοιπὸν καὶ οἱ δύο ἐμβῆκαν εἰς τὴν μένδραν, ὁ μὲν ὅσιος ἐδιώριζεν αὐτὸν νὰ λάβῃ ὅσας ἐπλήρωσεν αἶγας· ὁ δὲ, μὴδὲ οὕτω συναισθανθεὶς, ἐδιώχε τῆς μάνδρας ἑκατὸν. Μία λοιπὸν τῶν αἰγῶν, ὡς καλὴ θεωράπαίνα, αἰσθανομένη ὅτι ὁ κύριος αὐτῆς δὲν τὴν ἀπέδωκε, ταχέως πάλιν ἐπιστρέφει εἰς τὴν μένδραν· ὁ ἀναιδὴς δὲ οὕτως, πάλιν ἐπανερχε καὶ βιαίως ἐσυρεν αὐτήν. Δις πλέον καὶ τοὺς ἐπράχθη τὸ θυμάραιον τοῦτο· καὶ ἡ μὲν αἶγα ἐπέστρεψεν, ὁ δὲ ἐμπόδιζεν αὐτὴν με βιαίαν ὁρμὴν χειρὸς καὶ ψυχῆς. Τί λοιπὸν; μὴ κατωρθῶν μὴδὲ τοιοῦτοτρόπως, ἀφαιρῶσα αὐτὴν ἐκ τῆς γῆς καὶ εἰς τοὺς ὤμους βελῶν, ἔφερε αὐτήν· ἡ δὲ καὶ οὕτως μέγα τι καὶ τραχύτατα ἐκβοῶσα καὶ κτυποῦσα αὐτὸν με τὰ κέρατα, καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐκείνον πλήττουσα, ἐκέρυττε πανεργῶς τὴν βίαν· καὶ τόσον ἐπαίδευσεν τὸν πλεονέκτεν διὰ τὴν ἀδικίαν, ὥστε οἱ παρόντες ἐθαύμαζον μὴ δυνάμενοι νὰ γνωρίσωσι τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ ἅγιος μὴ θέλων νὰ ἐλέγξῃ αὐτὸν φανερῶς, ἡσύχως εἶπε πρὸς τὸν ἀδικοῦντα· Ἰδὲ τέκνον μου, μήπως τὸ ζῶν δὲν κάμνει ταῦτα ματαίως οὔτε ἀλόγως λυπᾶται διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτι, μήπως λησμοήσας δὲν ἐπλήρωσας τὴν τιμὴν αὐτῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἐκεῖνος πιασθεὶς καὶ ἐλθὼν εἰς νοῦν καὶ συζητήσας τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡμολόγει αὐτὸ καὶ ἐξῆλθε συγχαροῦντα ἐπ' αὐτῷ πληρώσας καὶ τὴν τιμὴν αὐτῆς δὲν ἐ-

φώναζε πλέον, οὐδὲ ἀντέβαινεν, ἀλλ' ἡσύχως συνηκολούθει τὰς ἄλλας. Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τούτου. Ἄλλος δὲ ἀλλὰ θέλω εἶπει τοῦτο ἐξ ἄρχῃς.

Εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον ὑπάρχει κώμη τις ὀνομαζομένη Ἐρυθρά, ὅχι τόσον μακρὰν τῆς μητροπόλεως Κωνσταντίας· διότι δὲν ἀπέχει περισσότερον αὐτῆς τῶν τριάνοντα σταδίων. Ἐνταῦθα ἐλθὼν ὁ ἅγιος διὰ τινὰ χρεῖαν ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ προσευχηθῇ, ἐδιόριζε δὲ ἓνα τῶν ἐντοπίων διάκονον, νὰ ἐπιτεχνύῃ τὴν ἀκολουθίαν, διότι ἦτο πολλὰ κεκοπιτικῶς ἐκ τῆς πολλῆς ὁδοιπορίας, καὶ μάλιστα τότε, ἐπειδὴ ἦτο θέρος, καὶ ἡ καύσις ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν πολὺ κόπον. Ὁ δὲ διάκονος ἔφαλλεν ἀργῶς καὶ ἐκουσίως διὰ φιλοτιμίαν τοῦ παρέτεινε τὴν ψαλμωδίαν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ, ὡς φαίνεται, ἐκ τούτου τὴν ματαίαν φήμην. Ἐμβλέψας λοιπὸν αὐτὸν ὁ φύσει πρόχρηστος, μὲ θυμὸν, λέγει ἐγγικτικῶς πρὸς αὐτόν, σιῶπα· καὶ αὐτὸς χάσας τὸ λέγειν ὡς ἀπὸ τινος γλωσσοδέτην, ἔμεινεν ἄφωνος, διακόψας εὐθὺς τὸ ἐπόμενον τῆς ψαλλομένης εὐχῆς· ἀλλὰ τὸ ἐλλεῖπον ἀνεπλήρωσεν ὁ ἅγιος. Προσιίπτει τέλος πάντων ἑλεεινός, ὁ πρὸ ὀλίγου εἰς ἑαυτὸν ὑψηλός· ἄφωνος, ὁ πρότερον μεγαλόφωνος καὶ μὴ εὐχαριστούμενος εἰς εὐκαίρον διατριβήν· φόβος μὲν ἐκυρίευσεν τοὺς παρόντας ἐκ τῶν τῆς κώμης κατοίκων· ἡ δὲ φήμη ἔκαμε νὰ συντρέχωσιν οἱ ἀπόντες· καὶ πολλοὶ εὐθὺς συνηθροίσθησαν πρῶτον μὲν διὰ τὸ μέγα θαῦμα, δεῦτερον δὲ δι' εὐσπλαγχνίαν τοῦ παθόντος, ἐξόχως δὲ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, οἷτινες εὐθὺς καὶ ἐδεήθησαν τῆς γενναίας ἐκείνης ψυχῆς νὰ συγχωρήσῃ εἰς τὴν κατακριθέντα τὴν ἀφωνίαν, καὶ νὰ λύσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν δεσμόν. Ἰδὲ τί πράττει ὁ φιλόκαλος ἐκεῖνος καὶ πολλὰ τὴν ἀρετὴν εὐαρόμετος· διότι μὲ τὴν δέησιν μὲν εὐπλάγχυντος, παρακινούμενος δὲ ἐκ τοῦ ὅτι ἀκόμη ἐχρειάζετο παιδεία εἰς τὸν διάκονον· ἐπειδὴ ἐβλεπε

καὶ τοῦτο διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος· χωρίζει ἀστείως τὴν τιμωρίαν, καὶ ἀφίνει μὲν νὰ μεταχειρίζεται τὴν γλώσσαν πρὸς πάντα λόγον, δὲν συγχωρεῖ ὁμως ὅλως ὀνόλου ἐλευθέρως, οὐδ' ὡς πρότερον τόσον εὐλαὸν ταύτην καὶ μελωδικήν, ἀλλὰ μὲ τινὰ νάρκωσιν καὶ βραδύτητα καὶ μὲ τινὰ μικρὰ ἐμπόδια· ἐπαίδευσεν δὲ αὐτὸν διὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεται πλέον διὰ τὴν εὐφωνίαν, μηδὲ νὰ κομπάζῃ περὶ τοὺς λόγους· ἐνῶ μηδὲ περὶ τὰ πράγματα εἶναι καλὸν νὰ κομπάζῃ ὁ σπουδαῖος.

Ἦθελον τῶρα νὰ τελειώσω τὸν λόγον καὶ ν' ἀγαπήσω τὴν σιωπὴν καὶ διότι δὲν ἔχω γλώσσαν συνυψωνομένην μὲ τὰ τοιαῦτα θαύματα· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ κἀνῶ τὴν ἐξήγησιν διὰ τὴν πρὸς τὸν μέγα Σπυρίδωνα ἀγάπην, βλέπων δὲ καὶ ἡμᾶς ὅχι ὀλιγώτερον προσηλωμένους πρὸς τὴν τούτου ἀκρόασιν θέλω προσθέσει καὶ ἄλλα θαύματα· ἐπειδὴ ἐστοχάσθην κάλλιον κατὰ δύναμιν νὰ διηγηθῶ ταῦτα, παρὰ ν' ἀφήσω αὐτὰ οὕτω ἀμνημονεύετα· ἐνῶ δύναται νὰ παρέξωσιν εἰς ὑμᾶς πολλὴν τὴν ὠφέλειαν.

Εἰσῆλθε ποτὲ ὁ θεὸς οὗτος ἄνθρωπος εἰς τινὰ ἐκκλησίαν τῆς αὐτοῦ πόλεως διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ κατὰ τὸ σύνηθες, τὸν ἐσπερινὸν ὕμνον. Συνέβη δὲ ὥστε δὲν ἦτον λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνῶ λοιπὸν δὲν παρευρίσκετο ἄλλος τις εἰμὴ μόνον οἱ ὑπηρετεῖ καὶ ὁ διάκονος, διορίζει τότε ν' ἀνάψωσι περισσότερα τῶν συνήθων φῶτα· καὶ αὐτὸς μὲν ἐστέκετο φαεινὸς ἀντικρυ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπιφωνῶν τὴν συνειθισμένην εἰρήνην· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἄνθρωποι διὰ νὰ κάμωσι τὴν συνηθισμένην ἀπόκρισιν, ἀκούεται φωνὴ τις ἄνωθεν πολλῶν μυριάδων, οἵτινες ὑπεφώνουν. Καὶ τῷ πνευματί σου· ἡ δὲ φωνὴ ἦτον ἑμμουσος καὶ ἐναρμόνιος· καὶ τὸν τρόπον διέφορος, ὥστε δὲν ὁμοιάζε μὲ ἀνθρώπων· καὶ καθὼς δὲ καὶ ὁ διάκονος ἐτελείωνε τὴν εὐχὴν μὲ φόβον καὶ ἔκστασιν, ἤκουε πάλιν ὁ τοῦ θαύματος.

τος, τὸ «Κύριε ἐλέησον» οὕτω θεσπεσίως ὑποφωνούμενον. Καὶ ἐπειδὴ ἡ βοή αὕτη ἤκούετο καὶ εἰς τοὺς ἔξω, συνέτρεχον πάντες φοβούμενοι ὁμοῦ καὶ θαυμάζοντες· καὶ πρῶτον μὲν νὰ ἐμβώσιν, ἐπληττετο αὐτῶν ἡ ἀκοή ἀπὸ τὴν βοήν. Ἀφροῦ δὲ εἰσῆλθον, δὲν ἤκουσαν πλέον κανέναν, οὐδὲ ἐβλεπον τινά, εἰμὴ μόνον τὸν δίκαιον Σπυρίδωνα, καὶ ὀλίγους τῶν ὑπ' αὐτόν, οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἔλεγον, ὅτι κανέναν μὲν ἕως τώρα δὲν εἶδον ἐνῶ ἤκουον φωνὴν θείας ἀγαλλιάσεως.

Οὐδὲ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ σιωπήσω, καὶ ὅτι εἶναι δίκαιον, ἀκούσαντες θέλετε καταλάβει.

Ἐνῶ πάλιν τότε ἐμέσαζε τῆς ἐσπερινῆς αὐτοῦ ἀκολουθίας, ἔλειψε πλέον τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου· δὲν εἶχεν ὅμως ἄλλο. Ἐνῶ δὲ ὁ λύχνος ἐπληττάζε νὰ σβασθῇ, ὁ δὲ ἅγιος ἐλυπεῖτο διότι δὲν ἐπεθύμει ν' ἀφήσῃ τὴν ἀκολουθίαν του ἀτελή· εὐθὺς λοιπὸν δι' ἀοράτου δυνάμεως ἀναβλύζει μὲν ὁ λύχνος ἔλαιον, καὶ ὑπερεχύνετο κρουνηδὸν εἰς τὴν γῆν· οἱ δὲ ὑπνέται θέσαντες ἀγγεῖα, ἐδέχοντο τὴν χυνόμενον ἔλαιον. Τόσον πλουσιοπάροχον εἶχε τὴν χάριν ὁ μέγας Σπυρίδων, ἡ ὁποία τιπτε ὀλιγώτερον δὲν ἐπλημμύρει τὴν ψυχὴν ἐκείνου, παρ' ὅτι λέγω τὸ αἰσθητὸν ἔλαιον τοῦ λύχνου.

Ὅτι μὲν λοιπὸν καὶ τὰ ἐν τῇ βίβλῃ τῆς ψυχῆς ἀνεμυδίστως ἐβλεπε, καὶ πρότερον ὁ λόγος ἐκνέρωσεν, ὅτι καὶ ἡ πόνη με τοὺς ἐλεγχους ἐδορθώθη· θέλει δὲ φανερώσει αὐτὸ καὶ τώρα.

ὑπάρχει πόλις εἰς τὴν Κύπρον ὁμόνυμος μετὰ τὴν ἐν Λιβύῃ Κυρήνῃ. Εἰς ταύτην ἐπαρτίθη ὁ ἅγιος ἐκ τῆς τῶν Τριμυθούτων διὰ τινος αὐτοῦ χρείαν συνακολουθεῖ δὲ αὐτῷ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Τριφύλλιος· ὅστις πλέον, κατὰ τὸ ὄνειρόν ἀρχιερατεύσας, εἶχε τὴν προεδρίαν τῆς τῶν Καλλινηκῆσέων πόλεως. Διαπέρασαν λοιπὸν ἀπὸ τὴν Κυθέρειαν

πόλιν, καὶ ἀπὸ τὸ Πενταδάκτυλον ὄρος. Ἀφροῦ δὲ ἤλθον εἰς τὴν λεγομένην Παρύμνην· οὗτος δὲ ἦτον τόπος καλὸς καὶ τερπνὸς καὶ ἐστολισμένος μετὰ πολλὰ εὐάρεττα πράγματα· ὁ Τριφύλλιος ἰδὼν τὸν τόπον τοῦτον, ἐπιθυμεῖ ν' ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸς ἀγρόν τινα εἰς τὴν Παρύμνην, διὰ ν' ἀφιέρωσῃ τοῦτον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ. Τὰυτα ἐφροντίζεν ὁ Τριφύλλιος καὶ ἔστρεφεν εἰς τὸν νοῦν, ἅτινα οὐδόλως ἦταν ἀθέατα εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Σπυρίδωνος. Ἀλλὰ καὶ εἶδεν ἐκεῖνος καλῶς, καὶ τὸν μαθητὴν ἡσύχως ἤλεγξε, λέγων· διατί, ὦ Τριφύλλιε, βάλεις εἰς τὴν καρδίαν τὰ κενὰ ταῦτα καὶ μάταια, ἐπιθυμῶν ἀγροῦ, καὶ ἀμπελώνος; τὰ ὅποια εἶναι μὲν οὐδὲν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, φκίνονται δὲ μόνον καὶ εὐχαριστοῦσι μετὰ τὸ ὀνομα. Ἐχομεν ἀγροὺς εἰς τοὺς οὐρκανοὺς αἰῶνας· ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον ἐκείνῃ ἔχε, ἐκείνῃ καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ ἀπολάμβανε μετὰ τὰς ἐλπίδας, τῶν ὁποίων δὲν εἶναι μετὰ βίας ἀπὸ ἑνὸς εἰς ἄλλον· ἀλλ' ὅστις μίαν φοράν ἀπολαύσῃ αὐτὰ, μένει διὰ παντός κύριος. Ταῦτα ἀφροῦ ἤκουσεν ὁ Τριφύλλιος, δὲν τὰ ἤκουσεν ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐδορθώθη καὶ ἐρύλαξεν αὐτὰ εἰς τὰ τεμαῖα τῆς καρδίας του, καὶ ἐδείκνυτο πρὸς τὸν ἅγιον νὰ συγχωρήσῃ αὐτόν, καὶ τὸσον μετὰ ταῦτα ἐναρέτως ἐζήτην, ὥστε καὶ σκεπτός ἐκλογῆς, κατὰ τὸν Παῦλον, ἔγεινε τοῦ Χριστοῦ, καὶ μυρίων χαρισμάτων ἡγιώθη. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μέγας Σπυρίδων, ἄλλους μὲν ἐκουσίως ἐνουθετεῖ, ἄλλους δὲ ἀκουσίως· καὶ οἱ μὴ δεχόμενοι τὰς νουθεσίας αὐτοῦ δὲν ἐλάμβανον καλὸν τέλος. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἀκόλουθον.

Θαλασσινὸς τις συμπολίτης τοῦ ἁγίου ταξιδεύσας, μετὰ παρελεύσειν δύο ὀκτακλήρων ἐτῶν ἐπέστρεψε ἀπὸ λαβῶν δὲ τὴν ἀναστάντα παρθένον, εὔρε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ πολλὰ τεταραμμένην διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ φανερώσεως ἐμοιχευθῇ· μαρτυρῶν δὲ ἀφ' οὗτος τοῦτον ἦτον ὁ ὄγκος τῆς κοιλίας αὐτῆς,

καὶ τὸ κυφορούμενον βρέφος. Ἐκεῖνος λοιπὸν εὐθὺς ἤθελε σχεδὸν φνεύσει καὶ τὸ γύναιον· ἐπειδὴ ἦτο πλήρης ζήλου ὁ θυμὸς τοῦ ἀνδρός· μόλις δὲ ἐγενεν ἐγκρατὴς τοῦ θυμοῦ, καὶ δισχεφθεὶς, ὅτι, οὔτε νὰ συγκατοικῇ εἰς τὸ ἐξῆς με αὐτὴν εἶναι καλόν, οὔτε πάλιν νὰ τὴν φονεύσῃ· διότι τοῦτο μὲν εἶναι ἀπώλεια ἐκείνης· τὸ δὲ ἦτον ὄνειδος αὐτῇ ἐπὶ ζωῇ· καὶ μαρτυρὸς τῆς καρδίας ἀνάτορος. Παραιτεῖ λοιπὸν ταύτην, καὶ ὑπάγει εὐθὺς πρὸς τὸν ἅγιον· πρὸς τὸν ὁποῖον κατὰ μέρος φανεροῖται τὰ πάντα· τὸ ταξείδιον, τὸν καιρὸν, τὴν μοιχείαν, καὶ τὴν ταύτης ἀλάνθαστον ἀπὸ τὴν κοιλίαν μαρτυρίαν· ἔπειτα ἐρωτᾷ τί ἤθελε πάθει, πῶς ἤθελεν ὑποφέρει, καὶ τί περὶ τούτου ἤθελε πράξῃ· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐστοχάσθη νὰ παραιτήσῃ τὴν γυναικα· ἐπιθυμεῖ δὲ νὰ μάθῃ, ἔξιν τοῦτο φαίνεται εὐλογον καὶ εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ ἅγιος θαυμάζει μὲν ἐκεῖνον διὰ τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἐλεεῖ διὰ τὴν συμφορὰν· τὴν δὲ γυναικα ἐκεῖ προσεκάλεσε δὲν τὴν ἐρωτᾷ ὅμως, διότι ἡ ἐρώτησις ἦτο περιττή· ἐπειδὴ ποῖος ἤθελε φανερώσει πιστότερον τῆς κοιλίας; ἀλλὰ φανεροῦ ὄντος τοῦ πράγματος, λέγει πρὸς αὐτήν. Τί πηλοῦσα ἐντροπιάζεις οὕτως καὶ αὐτὴν καὶ τὸν ἄνδρα; Αὐτὴ δὲ, διότι τῶνόντι ἡ γυνὴ εἶναι ἀδίκαντροπος, αὐθάδης καὶ ἀνκίσχυντος ἀφου μίανφορὰν ἀποβίβῃ τὴν ἐντροπήν, δὲν ἐσυττέλλετο πικτελῶς νὰ ψεύδεται πρῶντῃς, καὶ δῦτχυρίζετο φανερώς· ὅτι δὲν ἐπλησίασεν εἰς κύνενα ἄλλον. Ἀφου δὲ ὁ ἅγιος εἶπε προσέτι καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀπουσίας, διότι οὕτως ἐδύνατο νὰ ἐλεγχθῇ τὸ ψεῦδος, ἐκεῖνη οὐδὲ οὕτως ἄφινε τὴν ἀδιαντροπίαν· ἀλλ' ἐθορύβει ἡ αὐτή· καὶ ἐπροσπάθει νὰ ἐννυτιῶνεται ἡ πάντολμος, ὥστε οἱ ἀκούοντες ὠργίζοντο αὐτὴν περισσώτερον διὰ τὴν ἀπλογίαν, παρὰ διὰ τὴν μοιχείαν· διότι ἐλεγεν, ὅτι ὅσον καιρὸν ὁ ἄνθρωπος αὐτῆς ἐλείπειν, ἄλλον τόσον εἶχε καὶ τὸ βρέφος εἰς τὴν κοιλίαν, διὰ νὰ

διὰ νὰ προέλθωσιν ὁμοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἀπὸ τὴν ξενητείαν, καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ τὴν κοιλίαν. Ἀφου λοιπὸν ταῦτα καὶ μεγαλῆτερα τούτων ἀναισχυντοῦσε πρὸς τὸν ἅγιον· οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλην ταρχῆν κινούσα, καὶ τὴν πόλιν βοῆς ἐκπληροῦσα, καὶ ὡς τὰ μέγιστα ἀδικουμένη, συνεκάλει τοὺς παρόντας εἰς βοήθειαν, ὁ πρότερος ἐκεῖνος, οὐδὲ οὕτως ὑποβάλλων αὐτὴν εἰς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ μὲ τὸν φόβον περισσώτερον πορακινῶν ταύτην πρὸς μετάνοιαν, λέγει· Ἐάν μὲν, ὦ γύναι, καθὼς ἐξέπεσας εἰς μεγάλην ἁμαρτίαν, τοιουτοτρόπως ἐπρόσφερες καὶ μεγάλην μετάνοιαν, ἴσως δὲν ἤθελε σοὶ λείψει πολλὴ σωτηρίας ἐλπίς· διότι οὐδεμία μεγάλη δύναμις ἁμαρτίας δὲν νικᾷ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ ὅμως με τὴν μοιχείαν ἐγέννησας τὴν ἀπελπισίαν με τὴν ἀπελπισίαν δὲ καὶ τὴν ἀναισχυντίαν, ἦτο δίκαιον νὰ καταλάβῃς τὰς ἀνταμοιβὰς τούτων, καὶ νὰ ὑπομείνης μεγάλην τιμωρίαν. Πλὴν ἀκόμη καὶ τώρα προβάλλοντές σοι χώραν μετάνοίας, σοῦ προλέγομεν καθαρῶς ταῦτα· ὅτι ποτὲ τοῦτο σου τὸ κυφορούμενον βρέφος, δὲν θέλει ἐξέλθῃ εἰς τὸ φῶς, ἕως ὅτου καὶ σὺ δὲν παύσεις ἀπὸ τοῦ νὰ καλύπτῃς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας εἰς τὸ βαθύτατον σκότος τοῦ ψεύδους, στοχάζομένη νὰ κρύπτῃς καὶ τὰ ἀπὸ τοὺς τυφλοὺς, ὡς λέγουσι βλεπόμενα. Οἱ λόγοι οὗτοι μετ' ὀλίγον γίνονται ἔργα εἰς τὴν γυναικα· καὶ πρὸ τῆς ὥρας τῆς γεννήσεως, διαλαβόντες αὐτὴν δριμύτατοι πόνοι, ἐστρεφον δυνατὰ τὴν κοιλίαν. Τὸ δὲ παιδίον ὡσαύτως ἐμποδίζετο· καὶ τὸ ἐσχάτον τῶν κακῶν ἦτον, ὅτι μὴδὲ οὕτω καταπεινομένη ν' ἀφήσῃ τὴν θρασυτήτα, παραπέμπουσιν εἰς ἐλεεινὸν καὶ λυπηρότατον θάνατον. Ταύτην μὲν ἄλλος τις ἤθελε λυπηθῇ διὰ τὴν συμφορὰν ἐγὼ δὲ διὰ τὴν πορνείαν καὶ ἀθεράπευτον αὐτῆς γνώμην, διὰ τὸ ὁποῖον λέγουσιν, ὅτι καὶ ὁ ἅγιος ἐλυπήθη περισσώτερον χυ-

σας δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ προσθέσας εἶπεν· ὅτι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλω καταδικάσει ἀνθρώπον, ἀφοῦ ἴσως ταχέως ἐκτελεῖται ἡ ἀπόφασις. Ὅσοι δὲ εἶδον καὶ ἤκουσαν ταῦτα, προσέφερον πολλὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν ἅγιον καὶ διὰ τοῦτο μὲ σέβας ἐπρόσεχον αὐτὸν καὶ μὲ φόβον προσέβλεπον, καθὼς καὶ ποτὲ τοὺς Ἀποστόλους, ἀφοῦ ἐθαυματούργησαν τὰ περὶ Ἀνανίαν καὶ Σάππειραν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ διήγημα ἦτον πονηρὸς καὶ κακῆς γυναικὸς· ἃς ἀναφέρωμεν δὲ καὶ καλῆς, ἥτις καὶ ὡς ἔπρεπεν ἡγάπα τὸν ἄνδρα.

Γυνή τις Σοφρονία τοῦνομα, οὗσα σώφρων καὶ εὐλαβὴς τὸν τρόπον, δὲν εἶχεν ἄνδρα ὁμόδοξον εἰς τὴν πίστιν, ἀλλ' ἦτον εἰδωολόατρός· αὕτη δὲ δὲν ἔπαυε συχοπηγαίνουσα καὶ δεομένη θερμῶς τοῦ ἁγίου, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ τὴν παραφροσύνην αὐτοῦ. Οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος ταύτης ἐμπόδιζε τὰς πρὸς τὸν ἅγιον αὐτῆς ἀφίξεις· πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ ἠγνόει δικτὶ ἐπλησίαζε πρὸς αὐτόν· δεύτερον δὲ, διότι εἶχε μεγάλην εὐλάβειαν πρὸς τὸν ἅγιον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐσύγχωζεν εἰς ἐκείνον καὶ πολλὰ ὡς φίλον ἐμεταχειρίζετο αὐτόν, καὶ ἐνόμιζεν ἐδικήν του τιμὴν, νὰ τιμᾷ ἐκείνον· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ μέγας Σπυρίδων ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ, λοιπὸν τριουτοτρόπως ἐφιλοξενούντο ἀναμεταξύ των, μίαν φορὰν συγγεγυμνωμένοι, ὁ ἅγιος, σκοπεύων ἀρμυδιῶς νὰ ἀλιεύσῃ τὸν φίλον Ἑλληνα, στραφεὶς πρὸς τινὰ τῶν ὑπηρετούντων αὐτοὺς εἶπεν εἰς ἐπήκοον, ὅτι ὁ μικρὸς ὑπηρέτης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύθης νὰ βασικῆς τὸ ποίμνιον, ἀπεκοιμήθη καὶ ἔχασε τὰ πρόβατα, ἀφοῦ δὲ ἐξύπνησεν ἐρευνήσας κατὰ πολλὰ εὔρε πάντα ὁμοῦ κεκοιμημένα εἰς κῆποιον σπῆλαιον. ἀπέστειλε δὲ πρὸς ἡμᾶς μηνυτὴν, πρὶν εὖρῃ ταῦτα, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ συμβάν, ὅστις καὶ φθάσας ἄσταται πρὸ τῶν θυρῶν· ἀλλ' ὕπαγε ἀγαπητὲ, φανέρωσον εἰς τὸν μὴ

νυτὴν ὅτι εὐρέθησαν ἀκριβῶς πάντα, καὶ ὅτι δὲν λείπει κανὲν ἀπὸ τοῦ ποίμνιον. Ἦκουσεν ὁ ὑπηρέτης ταῦτα καὶ ἀναχωρήσας ταχέως, ἐφανέρωνεν αὐτὰ εἰς τὸν πρὸ τῶν θυρῶν εὐρισκόμενον μηνυτὴν. Ἐνθ' ἀκόμη δὲν εἶχον σηκώσει τὴν τράπεζαν, ἰδοὺ πάλιν καὶ ἕτερος μηνυτῆς ὅστις ἀπήγγειλε πάντα παρομοίως, τὴν εὔρεσιν τοῦ ποίμνιου, καὶ τὸν τόπον, καὶ ὅτι δὲν λείπη κανὲν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν. Ἀφοῦ δὲ ὅλως διόλου συμφώνως προεῖπε ταῦτα ὁ ἅγιος, πολλὰ ἐκπληξίς ἐκυρίευσεν τὸν εἰδωολόατριν· καὶ ὡς Θεὸν ἐσεβάσθη τὸν ἅγιον, θέλων νὰ κάμῃ τ' αὐτὰ ὅποια ποτὲ οἱ Λουκᾶνες ἔκαμνον πρὸς Βαρνάβαν καὶ Παῦλον, νὰ θυσιάσῃ πρὸς αὐτὸν ταύρους καὶ νὰ κρεμάσῃ στέμματα εἰς τὸ πρόθυρον. Ὁ δὲ ἅγιος, καθὼς ἐκείνοι, εἶπε πρὸς αὐτόν, ἐγὼ δὲν εἰμι Θεός, ἀλλὰ μᾶλλον δούλος τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς μὲ σέ· διὰ τὸ νὰ γνωρίζω δὲ καλῶς τὸν μόνον ἀληθινόν Θεόν, διὰ τοῦτο μοὶ χαρίζει νὰ προγνωρίζω καὶ ταῦτα. Τὸν ὁποῖον ἐν καὶ σὺ ὁμολογῆσας Θεόν, θέλεις γνωρίσει μὲ ἀκριβεῖς ὅποιον εἶναι τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ ἡ ἀμαχος δύναμις. Καὶ ὁ μὲν ὁσὺς εἶπε ταῦτα· ἡ δὲ φιλόχριστος μᾶλλον ἢ φίλανδρος γυνὴ λαβοῦσα ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ παραδόξου τοῦτο πρᾶγμα εἰς κερὸν πρόποντα, καὶ προλαβοῦσα ἀρμυδιῶς τὰ ἰδικά της, καταπέθει τὸν ἄνδρα ν' ἀρνηθῇ πᾶσαν μὲν τὴν ματαίαν πλάνην, καὶ τὸ περὶ τὰ εἰδῶλα σέβας νὰ ἐκγλευσῇ, νὰ μεταμάθῃ δὲ καλῶς τὴν εὐσεβεῖαν καὶ νὰ ἐνδυθῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὸν Χριστόν.

Ἐὰν μὲ τὴν σιωπὴν κρύψωμεν τὸ ἀκόλουθον διήγημα, πῶς δὲν ἠθέλαμεν ἀποστερήσει τοὺς ἀκροατὰς μεγίστης ὠφελείας, καὶ μάλιστα τὸ πολὺ συνεπαγόμενον μετὰ τοῦ ὠφελίμου γοῶν· ἃς εἴπωμεν λοιπὸν καὶ αὐτὸ καὶ ἃς το ἀπολαύσῃς ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐκείνην ἀκούοι.

ΙΑΚΩΒΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟΝ ΛΕΥΚΟΤΡΙΤΙΑΣ
 Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολογικοῦ
 Ἐκδόσεις Ἰ. Π. Παναγιωτοῦ
 Ἐκδόσεις Ἰ. Π. Παναγιωτοῦ

Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολογικοῦ
 Ἐκδόσεις Ἰ. Π. Παναγιωτοῦ

αὐτοῦ μέτριον καὶ ταπεινόν, ἐπεμελεῖτο μὲν θεαρέστως τὰ τῆς ἐπισκοπῆς, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον ἐφρόντιζε καὶ διὰ τὰ ποιμένα. Μίαν φορὰν λοιπόν ἐπελθόντες κλέπτει τινὲς διὰ νυκτὸς εἰς τὰς μάνδρας ἐκλεπτον τινὰ τῶν αὐτοῦ βοσκημάτων. Ὁ δὲ Θεὸς, ὅστις ἐπιμελεῖτο τὸν ποιμένα, δὲν ἡμέλει οὔτε τῶν ὑπ' αὐτοῦ ποιμενομένων ἀλλ' οἱ κλέπτει οὗτοι πιασθέντες ἀοράτως μὲ ἀφευκτα δεσμὰ ἐδέθησαν τὰς χεῖρας, ὥστε δὲν ἠδύναντο παντελῶς νὰ ἀναχωρήσωσι. Τὸ δὲ πρῶτ' ἠγνόησε ὁ ἅγιος τὸ γεγονός, καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ἔχοντας τὰς χεῖρας ὀπίσω γυρισμένας καὶ δεδεμένας, ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλύτρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ δεσμὰ. Πολλότατα δὲ συμβουλεύσας αὐτοὺς, ὅτι μὲ δικαίους κόπους νὰ προσπορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίους κόπους νὰ λαμβάνωσι καὶ κρίον· λάβετε, εἶπε χαριέντως, τοῦτο διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο συνακολουθεῖ ὁμοιον τῷ ῥηθέντι.

* Ἀνθρωπὸς τις Τριμηθοῦντιος, πλοίαρχος, χρεισθεὶς διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ χρυσίον, ἦλθε πρὸς τὸν ἅγιον, διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ ἅγιος, πληρωτὴς ὢν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταύτης τῆς ἐντολῆς, ἣ ὅποια λέγει, ὅστις θέλει νὰ δανεισθῇ ἀπὸ σέ, μὴν ἀποστραφῇ· ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον, τὸ ὅποιον εἶχε διὰ τὰς ἀναγκάιας χρεῖας τῆς ἐπισκοπῆς, τὸ ἐγγχειρίζει προθύμως. Αὐτὸς δὲ λαβὼν τοῦτο καὶ ταξιδεύσας κατευόδιον, ὅταν ἐπέστρεψε μὲ κέρδος ἦλθε πρὸς τὸν ἅγιον διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος αὐτοῦ καὶ ὁ ἅγιος χωρὶς νὰ περιεργασθῇ τίποτε, οὔτε νὰ μετρήσῃ τὸν ἀριθμὸν, καθὼς συνειθίζουσιν οἱ περισσώτεροι, διορίζει αὐτὸν τὸν ἴδιον νὰ τὸ φυλάξῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ σκεῦος, ἀπὸ τὸ ὅποιον πρότερον ἔλαβεν αὐτό. Καὶ τότε μὲν σεβασθεὶς ὁ ἔμπορος τὴν ἀγαθότητα καὶ ἀμεριμνίαν τοῦ δανειστοῦ, ἔβαλεν ἐκεῖ τὸν χρυσόν, καθὼς καὶ ἐδιωρίσθη καὶ καθὼς πάλιν παρεκίνει αὐτὸν ἡ χρεία, οὕτω μὲν ἐτοίμως καὶ τὸν ἐλάμβανε,

οὕτω δὲ ἀδόλως καὶ τὸν ἐφύλαττε. Καὶ ἐνῷ πολλάκις ἐμεταχειρίζοντο τὸν τρόπον τοῦτον, κυριεύει τέλος τὸν ἔμπορον τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας, καὶ βουλεύεται ἀπίστως καὶ πονηρῶς πρὸς τὸν ἐμπιστεύοντα, καὶ εὐρὼν αἰτίαν τῆς κακουργίας του τὴν ἐλευθερίαν, ὑποκρίνεται μὲν ὅτι κατέθεσε τὸ χρυσίον, χωρὶς νὰ καταθέσῃ μὴδὲν σφαλίσας δὲ ἄδειον τὸ σκεῦος, ἀνεχώρησεν. Ἀλλὰ τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐμελλε ν' ἀφήσῃ νὰ ζημιωθῇ ὁ ἅγιος, ὁ νικῶν τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ τῶν, καθὼς λέγουσι τὰ ἱερὰ λόγια· διὰ νὰ μὴ εἶναι τὸ ἀπλοϊκὸν καὶ ἐλευθερίον εὐαπάτητον, καὶ καταφρονῆται εὐκόλως ὑπὸ τῶν πανουργοτέρων καὶ ἀτιμάζεται. Ἰδὲ λοιπόν, πῶς ἡ σοφὴ δικαία τοῦ Θεοῦ πρόνοια, τὸν ἐπιχειρίσαντα νὰ ἀδικήσῃ ἄλλον, οἰκονομεῖ νὰ ἀδικήσῃ μᾶλλον τὸν ἑαυτὸν του. Διότι μὲ ἐξοδα τὰ ὅποια, ὡς φαίνεται δὲν ἀπέβλεπον εἰς κέρδος, ἐξόδευσεν τὸ χρυσίον· ἔπειτα εἰς ἑλλειψιν καταντήσας, ἐνθυμεῖται πάλιν τὴν προτέραν ὁδόν, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν μέγα Σπυρίδωνα, ἐπεζητεῖ τὸ ὅποιον δὲν κατέθεσε χρυσίον, ὡς νὰ εἶχεν αὐτὸ καταθέσει· ὁ δὲ ἅγιος δὲν ἠγνόει τὸ κακούργημα· ἡσύχως ὁμως ἐδιόριζεν αὐτὸν οὕτως, κατὰ τὸ σύνθημα, νὰ ὑπάγῃ, διὰ νὰ τὸ λάβῃ. Ὁ δὲ, ὡς μὴδὲν ἀπαίσιον καὶ ἀνελεύθερον πράξας, ἐπορεύετο διὰ νὰ λάβῃ τρόπον τινὰ τὸ φυλαχθέν· διανοιῶν δὲ, καὶ εὐρὼν ἄδειον τὸ σκεῦος, καθὼς δὲ καὶ τὸ ἀφῆκε, ἀπαγγέλλει τοῦτο πρὸς τὸν ἅγιον, στοχαζόμενος νὰ τὸν ἀπατήσῃ· λέγει δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἅγιος νὰ ἐκζητήσῃ τοῦτο ἀκριβέστερον· ἐπειδὴ ἀφ' οὗτο σὺ κατέθεσας αὐτό, ἄλλου τινὸς χεῖρες δὲν ἔλαβον. Καὶ αὐτὸς πάλιν προσποιοῖται ὅτι ἐρευνᾷ· ἐπειδὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ εὕρῃ, τὸ ὅτι πραγματικῶς δὲν ὑπῆρχε, προφασιζόμενος ἄγνοιαν εἶπε, ὅτι τοῦτο δὲν πάλιν τὸ παραμικρὸν εὕρεν. Ὁ δὲ ἀγαθὸς καὶ πρὸς ἐκείνους ἀνθρώπους εἶπεν, ἐὰν μὲν, ὦ φίλτατε, ἀλλοθὺς τὸ ἐφύλαττε, εὐκόλως καὶ ἤθελες τὸ εὕρει, ἐὰν

δὲ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σοὶ ἔμεινε, ἐκζητῆς νὰ λάβῃς τοῦτο τῶρα ἀπὸ ἡμῶν, ἥξευρε ὅτι περισσότερον ἀπατᾷς τὸν ἐαυτόν σου, παρὰ ἡμῶν. Τοῦτο ἀφοῦ ἤκουσεν ἐκεῖνος, καὶ τὸν κρυπτόν ἐνταυτῷ ἔχων συμβοηθὸν τῆς συνηδείσεως τὸν ἐλεγχόν, δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ ὑποφέρῃ· ἀλλ' εὐθύς ἐπεσεν εἰς τὴν γῆν πρὸς τοὺς ἱεροὺς πόδας τοῦ ὁσίου καὶ ἐζήτηε συγχώρησιν· ὁ δὲ ἅγιος, ἐτοιμότερος μὲν ἐστῆθη νὰ συγχωρήσῃ, παρ' ἐκεῖνος νὰ ζητήσῃ, Ἐνουθέτησε δὲ αὐτόν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἐπιθυμῇ τὰ ξένα πράγματα, μηδὲ νὰ καταμολύνῃ μὲ δόλους καὶ ψεύματα τὴν συνείδησίν του, διότι ἔλεγε, τὸ ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἀποκτώμενον κέρδος, δὲν εἶναι παντελῶς κέρδος, ἀλλὰ φανερά ζῆμίαι. Ἀφοῦ ὁ λόγος ἐνθυμηθῇ ἀκόμη ἐνὸς τῶν τοῦ ἁγίου, θέλει βαδίσαι πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ.

Λέγουσιν ὅτι ἐνθ' ἀκόμη ἐξῆλθε ὁ ἅγιος καὶ προέδρευεν τῆς ἐπισκοπῆς, ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἔκαμε σύνοδον καλέσας πάντας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκόπους, διὰ νὰ παρακαλέσωσιν ὁμοῦ τὸν Θεὸν νὰ κατακραυμνίσῃ τὰ Ἑλληνικὰ ἔθνη καὶ ἀγάλαμνα· διότι ἀκόμη ἡ πόλις ἦτο πλήρης τῶν τοιούτων· οὗτος δὲ καθὼς καὶ ὁ Παῦλος κατέφλέγετο τὸ πνεῦμα, καὶ ἔπνεε θερμὸν κατὰ τῆς ἀσεβείας. Ἀφοῦ λοιπὸν πάντες συνήλθον καὶ ἐπροσευχήθησαν, τὰ μὲν ἄλλα εἶδωλα νεύματι καὶ δυνάμει Θεοῦ, ἐκλονίσθησαν καὶ εἰς τὴν γῆν ἐκραυμνίσθησαν· ἐν δὲ μόνον τούτων, καὶ μολονότι ἔκαμαν πολλὰς προσευχάς, καὶ ὁ καθείς ἰδιαιτέρως καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν πατριάρχην, ἔμειναν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· ὅχι ποτὲ ὅτι δὲν ὑπῆκουσεν ὁ Θεός, ἢ ὅτι ἠτίμασε τὰς ἱεράς ἐκείνων προσευχάς, ἀλλὰ μὲ τοιαύτην φανεράν οικονομίαν ἤθελε νὰ ὁρῶσιν τὸν δούλον αὐτοῦ καὶ νὰ δείξῃ τὸ εἰς πολλοὺς ἀνταρῶμενον, πόσον μέγας ἄρα ἐν ἐπισκόποις ἦτον ὁ Σπυρίδων. Ἐνθ' λοιπὸν πᾶσαν ἐνυκτώσε, καὶ αὐτὸς μὲν ὁ πατριάρχης ἦτον ἀκόμη προση-

λωμένος εἰς προσευχὴν, εἶδε θείαν τινὰ ὀπτασίαν, ἥτις ἐλεγεν αὐτῷ νὰ μὴν λυπητῇ, ἐπειδὴ δὲν κατέπεσε τὸ εἶδωλον· διότι τοῦτο εἶναι διωρισμένον εἰς τὸν Σπυρίδωνα, ἀπὸ ἐκεῖνον καὶ μόνον θέλει ἀφανισθῇ. Ἀλλὰ τάχιστα προσκάλεσται αὐτόν ἐκ τῆς Κύπρου· διότι οὗτος εἶναι ὁ τῆς Τριμυθοῦτος ἐπίσκοπος. Ὁ δὲ πατριάρχης πράττει ἀμέσως τὸ διωρισμένον· καὶ πέμψας γράμματα προσκαλεῖ τὸν ἅγιον· τὰ γράμματα ἐφανέρωναν τὴν αἰτίαν τῆς προσκαλέσεως, καὶ τὴν φανεῖσαν ὀπτασίαν, διὰ νὰ μὴ παραιτήσῃ κατ' οὐδένα τρόπον τὸν ἐρχομόν του. Ὁ δὲ ἅγιος εὐθύς πείθεται· διότι ἅμα ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφέντων, ἐκίνησε, καὶ εἰς πλοῖον ἐπιβάς ἀπέπλεε πρὸς Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ μὲν πλοῖον λοιπὸν ἀράξει κατὰ τὴν Νέαν Πόλιν· ἦτο δὲ οὗτος περίφημος λιμὴν τῆς Ἀλεξανδρείας· ὁ δὲ ἅγιος ἐκβαίνων τοῦ πλοίου προσήύχετο νοερῶς· καὶ ἅμα οἱ πόδες αὐτοῦ ἐπάτησαν τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, καὶ εὐθύς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο εἶδωλον τὸ ὅποιον ἐφάνη ἀνώτερον τῆς προσευχῆς τῶν πολλῶν, ἠφανίσθη ἐν τῷ ναῷ καὶ εἰς κόνιν μετετράπη. Τοῦτο καὶ τὸ φθάσιμον τοῦ ἁγίου, τὸ ὅποιον ἦτο παντελῶς ἄγνωστον, εἰς τὸν πάπαν γνωρίζει· διότι καθὼς οἱ ἰδόντες ἀπήγγειλαν ὅτι ἐκεῖνο τὸ εἶδωλον ἀφ' ἐαυτοῦ ἠφανίσθη, τότε ὁ πάπας εὐθύς εἶπεν· ὦ φίλοι ὁ μέγας ἦλθε Σπυρίδων ἐκ τῆς Τριμυθοῦντος· ἐκεῖνοι δὲ τρέξαντες, διότι ἐδιωρίσθησαν ἀπὸ αὐτὸν νὰ συναπαντήσωσι τὸν ἅγιον, εὗρον αὐτόν ἀκόμη εἰς τὴν ἀπόβασιν. Ποῖος λοιπὸν κατοικῶν τὰ ἐσχατὰ τῆς γῆς, δὲν ἤκουσε τὸ τοιοῦτον θαῦμα; ἔμεινον μὲν αὐτὸ οἱ Βυζάντιοι, ἐγνώρισε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἠσθάνθησαν πᾶσαι αἱ πόλεις αἱ διὰ μέσον, καὶ σχεδὸν διέτρεξε τὸ θαῦμα πᾶσιν τῶν οἰκουμένην· καὶ ἀδύνατον νὰ ἐκφράσωμεν πόσον ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ ἐπρόσβλησε καὶ εἰς πιστοὺς καὶ εἰς ἀπίστους, διότι οἱ μὲν μετεβάλλοντο πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐδὲ-

χοντο τὸ ἱερὸν βάπτισμα, οἱ δὲ ἐστηρίζοντο βεβαιότερον εἰς τὸ θεμέλιον τῆς πίστεως. Ταῦτα ὅχι μόνον ἀκοή τις ὑψηλὴ καὶ ἀδοκίμαστος· ἀλλὰ καὶ ἡ εἰκὼν ἐκ-ἐκφράζεται καὶ ἐπιβεβαιώνει ταῦτα, ἥτις ἵσταται μεταξὺ τοῦ τε ἀρχοντικοῦ λεγομένου πυλῶνος καὶ τοῦ ναοῦ, λέγω, τῆς Τριμηθοῦντος, ἐνθα καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Σ π υ ρ ῖ δ ω ν ο ς λείψανον, κατὰ μέρος ὁμοῦ καὶ ἄλλων ἐξηγουμένη· ἀλλ' ἀφίνοντες τ' ἄλλα ὡς ὑπεσχέθημεν, ἃς βαδίσωμεν τώρα ἐπὶ τὴν θείαν ἐκείνου τελευτήν.

Ἦτον ὁ καιρὸς τοῦ θέρους, καὶ χωράφια διὰ θέρισμα ἀρκετὰ καὶ ὁ καρπὸς εὐσταχυς καὶ ἀφθονος τοῦ ἀγίου. Αὐτὸς δὲ ἐργαζόμενος τὸ περισσότερον μὲ τὰς χεῖράς του, λαμβάνει δρέπανον εἰς τὴν δεξιάν καὶ ἄρχεται νὰ θερίζη, ἐξαίφνης δὲ βράνιδες ὕδατος πολλὰ λεπταί, ἐνῶ εἰς κένον ἄλλο μέρος ὁ Θεὸς τότε δὲν ἔβρεχε, πίπτουσιν εἰς μόνην τὴν ἱεράν ἐκείνου κεφαλὴν· δεικνύων αὐτῷ ὁ Θεὸς ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἀνθεῖ εἰς τὰς ἀρετάς καὶ ὡς καλόν τι σπαρτὸν δέχεται τὴν δρόσον· καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ὁ καρπὸς οὗτος θησαυρίζεται ἀπὸ τὸν οὐράνιον δεσπότην καὶ γεωργόν. Εἰς τοῦτο δὲ τὸ παράδοξον ἠκολούθει καὶ ἄλλο τι παραδοξώτερον· διότι καθὼς ἐκεῖνος θέσας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν δεξιάν, ἐδείκνυνεν εἰς τοὺς παρόντας τὴν δρόσον ἀμμάζουσιν, εὐθέως ἀπανθοῦσαν τρίχες ξανθὰ καὶ μαῦραι καὶ λευκαὶ δὲν ἤξεύρω ὅμως τί ὁ Θεὸς διὰ τούτων ὑπεσημείωνε. Ἐκεῖνος δὲ, ὡς ἐφάνη, ἐγνώρισε, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπεν· Ἠξεύρετε ἀγαπητοὶ ὅτι ἡ ψυχὴ μου πλέον ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα· ὁ δὲ κύριος μὲ πολλὴν δόξαν θέλει τιμῆσαι τὴν ἐμὴν τῆς ἀποδημίας μνήμην· καὶ εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων θέλει εἶναι ὑπόθεσις ἐορτῆς ἡ ἡμέρα τῆς κοιμήσεώς μου, καὶ μὲ μεγάλην φιλοτιμίαν θέλει ἐπιτελέσει ταύτην πᾶσα ἡλικία καὶ γένος, καὶ μεσαιών, καὶ γερόντων. Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἰπὼν κ.

προφητεύσας, ἀλλὰ καὶ νουθοτήσας τὰ δέοντα καὶ διηγηθεὶς κεφαλαίωδῶς πρὸς τοὺς παρόντας πᾶν καλὸν καὶ σωτήριον, καὶ πολὺ περισσότερον περὶ τῆς γενικωτάτης καὶ μεγαλητέρας πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῆς, τῆς εἰς τὸν Θεὸν λέγω καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης, μετ' ὀλίγον, καθὼς δὲ καὶ εἶπεν, ἀφῆκε τὴν καθαρὰν ἐκείνην καὶ ἱεράν ψυχὴν· γενόμενος μὲν ἄξιος συγχωρευτῆς μὲ τοὺς ἀγγέλους· ὅμως δὲν ἀπεμακρύνθη παντελῶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μάλιστα τώρα προΐσταται ἐπειδὴ καὶ εἶναι πλησιέστερος πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἔχει μεγαλητέραν τὴν πρὸς αὐτὸν παρόρησιν. Πολλὰ λοιπὸν εἶναι μὲν τὰ γεγονότα ὑπ' ἐκείνου μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, καὶ εἰσέτι γινόμενα. Ἡμεῖς δὲ ἵνα μὴ συμπεριγραφώμεν εὐθύς μὲ τὸ τέλος τοῦ βίου καὶ τὰ θαύματα, μῆτε πάλιν πολὺ νὰ ἐκτεινώμεν τὴν γραφὴν, ἀφοῦ ἐπενθυμηθῶμεν ἐν ᾗ δύο, θέλομεν τελειώσει σὺν Θεῷ τὸν λόγον.

Εἶπε κάποιος τῶν φιλοχρίστων καὶ μὲ πολλὴν ζέσιν ἀγαπώντων τὸν ἅγιον, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον καὶ τὴν ἀλήθειαν. ὅτι ἐνῶ ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ αὐτοῦ, τελεῖται δὲ κατὰ τὴν δωδεκάτην Δεκεμβρίου μηνός, προσῆλθε καὶ οὗτος εἰς τὸν τάφον ἐλπίζων νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὸν ὥσπερ ζῶντα, παριστάνων ἀπὸ τὸ πρόσωπον τὸ πολὺ πρὸς αὐτὸν σέβας καὶ εὐλάβειαν. Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασε καὶ ἔμελλε νὰ θεωρήσῃ, τοσαύτην, ἐκεῖνος ἔλεγεν, θείαν ἐπισκοπὴν, ἡσθάνθη ἐντὸς τοῦ τάφου ἐνεργουμένην, καὶ τόσον διεπέρασεν αὐτὴν μου τὴν καρδίαν, ὥστε ἐπήρθη τὸ πνεῦμά μου, καὶ μόνον τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ἐφάνταζόν μου, λησιμονήσας μὲν πάντα τὰ ἐπίγεια, ὁμοῦ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ σχεδὸν ἄφρονος, καὶ ἄστος ὡς ἦμην, μῆτε μὲ τινα ὁμίλησα, μῆτε τροπὴν ἢ ποσὶν καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν παντελῶς ἐ-
γενήθη ἐμὴ μὲν ἡμέρα τὸ θείον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου,

τὸ ὁποῖον ἐκοινώνησα. Ἄλλοτε ὅμως καὶ καθαρώτερον τὸ
 θυμὸν ἐγείναι εἰς αὐτὸν καὶ ὁ τρόπος τῆς διηγήσεως χα-
 ρίστατος. Αὐτὸς μὲν, ὡς εἶπεν, πάλιν τὴν ἡμέραν τῆς
 ἐορτῆς τοῦ ἁγίου ἐπορεύθη εἰς τὴν Τριμυθοῦντα· προσκυ-
 νῶν δὲ καὶ ἀσπαζόμενος τὸν τάφον, ὃς τις περιεῖχε τοῦ ἁ-
 γίου τὸ λείψανον, ἐπληρώθη μὲν ὁμοίῳ ἢ καρδίᾳ του φῶς,
 ἢ ψυχῇ του ἐγέμνησεν ἡδονήν, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια πε-
 ριμένουν τοὺς ἁγίους, διὰ τῶν παρόντων, ὡς ἐνυπάρχοντα
 ἐφαίνοντο, ἔπειτα δὲ ἐπορεύθη καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ
 ἀγοράσῃ ἐπιπλά τινα καὶ φορέματα διὰ νὰ ἐνδύσῃ πένη-
 τας καὶ πτωχοὺς· ἔπειδὴ ἦτο χειμὼν καὶ ἦτο ψύχος. Ἀφοῦ
 λοιπὸν ἡτοιμάσθη, καὶ ἔπρεπε δι' ἀνγκυκλίαν χρειᾶν νὰ ὑ-
 πάγῃ εἰς τὸν τόπον του· σύμπτωσις, ὅποια ἀκολουθεῖ τὸν
 χειμῶνα ἦτο τῶν νεφῶν, καὶ ἐπαπειλεῖτο σφοδρὰ καταφορὰ
 βροχῆς καὶ ἡ φροντίς ὄχι μικρά, Ἐνῶ λοιπὸν τοιοῦτοτρό-
 πως ἐταλαιπωρεῖτο καὶ παρῆνεν τὸ φορτίον εἰς τὴν βρο-
 χὴν διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκόν του, ἐναποθέτει τὴν ἐλ-
 πίδα του εἰς τὸν Θεόν, ἐπιθέτει τὰ πράγματα αὐτοῦ εἰς
 τὰ ὑπόζυγια, καὶ προστρέχει εἰς τὸν Νκὸν τοῦ ἁγίου, καὶ
 ὡς ἦτον ἀγκαλιάσας τὴν θήκην, καὶ προσηλωμένος θερμῶς
 ὡς εἰς ζῶντα, εὐχεται νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν, καὶ νὰ γίνῃ
 καλὸς ὁδηγὸς εἰς αὐτόν, καὶ εἰς πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ νὰ
 κάμῃ εὐπορον αὐτοῖς τὴν ὁδόν, νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀπειλὴν
 τῶν βροχῶν καὶ τῶν ἀέρων τὴν βίαν καὶ αὐτὸς μὲν ἀφοῦ
 εὐχῇται ταῦτα, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Τριμυθοῦντα. Ὁ δὲ
 ἅγιος, καθὼς καὶ οὗτος εὐχῇται, ὄχι μόνον ἀοράτως, ἀλ-
 λά καὶ ὁρατῶς πλέσεν καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ὁδὸν συμπαρευ-
 ρίσκετο, ὡς εἰς τῶν ὁδοιπόρων· ἡ δὲ βροχὴ μὲ τὴν σύγχυ-
 σιν τοῦ ἀέρος καὶ μὲ τὴν συνέλευσιν τῶν νεφῶν ἐκρέματο,
 μὲ τὴν δύναμιν δὲ τοῦ ἁγίου ἐκρατῆτο καὶ ἐδιώκετο. Ἀφοῦ
 δὲ ἐφθασεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ὁ μὲν ἅγιος
 εὐθὺς ἐγείναι ἀφαντος· τοῦ δὲ ἀνθρώπου ἡ καρδία περιελαμπε

μὲ ἀόρητον φῶς, καὶ εὐφραίνεται ὡς νὰ ἡγγίζεν αὐτὴν ὁ ἅ-
 γιος καὶ μετέδιδεν τῆς ἰδίας του εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς. Ὁ-
 ταν δὲ ὁ ἅγιος ἀνεχώρησε, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐμβῆκεν εἰς τὴν
 οἰκίαν του, εὐθὺς μὲν κατέβη πολλὰ ῥαγδαία βροχὴ, καὶ
 τόσον ἐπεκράτησεν, ὥστε δὲν ἔπαυτεν τρεῖς ὁλοκλήρους ἡ-
 μέρας. Καὶ τότε μὲν τοιοῦτοτρόπως ἔσωσεν ἀπὸ τὴν κα-
 κοπάθειαν τῆς ὁδοῦ· ἄλλοτε δὲ διέλυσεν αὐτοῦ ἄλλην ἀ-
 θυμίαν καὶ λύπην. Ἐπλησίαζεν ἡ ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τοῦ
 μεγάλου Σπυρίδωνος· ἀλλὰ δὲν ἡδύνατο πάλιν νὰ
 παρευρεθῇ καὶ τοῦτο ἐπροξένει αὐτῷ μεγάλην θλίψιν· προ-
 σευχόμενος δὲ παρεκάλει νὰ μὴ ἀποτύχῃ τῆς συνήθους ἐ-
 πισκοπῆς καὶ χάριτος. Τί λοιπὸν; ἀκόμη δὲν ἐτελείωνεν
 ἡ προσευχή καὶ εἶδεν ὅτι ἐπορεύετο εἰς τὸν ναόν· καὶ ἅμα
 ἐγνώρισε τὴν παρουσίαν ἐκείνου, εὐθὺς καὶ μετελάμβανε
 τῆς συνήθους ἐλλάμψεως καὶ γλυκύτητος· τῷ ἐφάνη δὲ ὅτι
 ὁ ἅγιος προσευχόμενος, συνευρίσκετο καθ' ὅλην τὴν δοξο-
 λογίαν· ἔπειτα εὐλογήσας πάντας τοὺς παρόντας εἰς τὸ
 τέλος ἀνεχώρησεν.

Ὁ λόγος μου ἀνέφερεν, ἐν καὶ ὄχι πάντα τὰ ἐκείνου,
 ἀλλὰ τὰ ἀρκούντα εἰς τοὺς φιλαρέτους. Πῶς δὲ καὶ κά-
 θεκάζστην βοηθεῖ τοὺς δεομένους αὐτοῦ, ἄλλος δὲν ἡμπορεῖ
 νὰ τὸ εἴπῃ ὡς πρέπει, εἰμὴ αὐτοὶ μόνοι, οἱ ἀπολαύοντες
 καθ' ἡμέραν τῶν αὐτοῦ θαυμάτων καὶ τῆς χάριτος. Πρέπει
 δὲ μὴδὲ τοῦτο νὰ ζημιώσωμεν τοὺς φιλοθέους. Ἐάν τις ἀ-
 πορῶν ἤθελε ζητήσῃ, πόθεν ἡ τοσαύτη θ' ἀλασσα τῶν θαυ-
 μάτων εἰς τὸν Σπυρίδωνα, καὶ τί τάχα κατορθώ-
 σαι ἔλαβεν ἀπὸ τῶν δεσπότην Χριστὸν τοσαύτην χάριν, ἃς
 ἤξυρει, ὅτι πάντα τὰ καλὰ ὡς ἐκ συμφωνίας συνευρέθησαν
 εἰς αὐτόν· καὶ ἔγινε λοιπὸν οὗτος ὅρος ἀρίστης πολιτείας·
 τὸ δὲ πᾶν ὅσον αὐτὸς ἔθελε, τὸν ἅγιον ὑπερβολὴ τῆς ταπεινο-
 φροσύνης καὶ μετριοτήτος· καὶ τὴν νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν ὅτι κατ'

οὐδὲν διαφέρει οὔτε τινὸς τῶν ἐντελῶν καὶ ἀμαρτωλῶν· ἐνῶ ὑπερέβη σχεδὸν πάντας, ὅσοι ἡξιώθησαν τῆς χάριτος τῶν θαυμάτων.

Τοιαῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ κατωρθώματα τοῦ βίου τοῦ Σπυρίδωνος, τοιαῦτα καὶ τὰ θαύματα· ἄμποτε δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν βοήθειάν του νὰ μιμηθώμεν τινὰ τῶν ἐκείνου· διότι νὰ εἴπωμεν τὰ πάντα εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον· ἵνα καὶ συμμετοχοὶ γενώμεθα τῶν ἡτοιμασμένων αὐτῷ ἀγαθῶν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, τιμὴ καὶ προσαύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

(Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ).

Ὁ δὲ Θεὸς, φυλάσσει τὰ ὅσα τῶν δικαίων πρὸς ἀπόδειξιν καὶ στηριγμὸν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, καὶ πρὸς παντοτεινὸν σχολεῖον ἀρετῆς, ἐφύλαξε καὶ διασώζει τὸ σεβασμιώτατον τοῦ Σπυρίδωνος σῶμα σφον καὶ ἀκέραιον, ἐναντίον τῶν ἀμεταθέτων τῆς φύσεως ὄρων· ἐπειδὴ ὅπου βούλεται Θεὸς νικᾷται φύσεως τάξις· καὶ ὑπὸ τὴν γῆν πρότερον ἔτη πολλά καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάνω τῆς γῆς, τιμώμενον καὶ σεβάζομενον, ὡς ἡγιασμένον παρὰ Θεοῦ, ὑπὸ πάντων μὲν τῶν ὀρθοδόξων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ Χριστιανῶν, οἵτινες εὐλαβῶς ἡσπάζοντο καθ' ἐκάστην τὸ ἱερὸν τοῦτο λείψανον.

Μετὰ δὲ τὴν ἀξιολήνητον ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετεκομίσθη εἰς Κέρκυραν, διὰ τινος τῶν ἐκείθεν ἱερέων Γεωργίου Καλοχαρέτου τοῦνομα· ὅστις καὶ εὐρὼν πνευκλεῆ καὶ σεβάσιμον ναὸν μετέθηκεν ἐκεῖ τὸ πάνσεπτον λείψανον καὶ αὐτὸς μὲν ἔχων εἰς τὸν ὑψηλὸν τῆς ἱεροσολυμῆς βαθμὸν, προσέφερε καθ' ἐκάστην τῷ Κυρίῳ τὰς εὐχαριστίας. Ἐνθα δὴ μὲ τὴν κατάθεσιν τοῦ ἱεροῦ λείψανου,

καὶ μὲ τὴν ἐπισκίασιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὑπερέβλυζον πολλότατοι ἰάσεις καὶ θαυματουργίαι· τὰς ὁποίας ὁ τῆς Κερκύρας χριστεπώνυμος λαὸς ἐκπληττόμενος προσέτρεχε μετὰ πάσης εὐλαβείας εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἁγίου τέμενος, εὐχαριστοῦντες τὸν δοξάσσαντα αὐτὸν Κύριον, διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοιοῦτου θαυματοῦ, τοιοῦτου πολιοῦχου καὶ ὑπερασπιστοῦ. Ἀνακκινισθείσης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς πόλεως καὶ εἰς ἕτερον μέρος μετατεθείσης, ἄλλον Ναὸν ἐγείρουσι τῷ ἁγίῳ οἱ τότε ἱερεῖς οἱ ἐκ Κερκύρας δηλαδὴ Βούλγαροι, εἰς τοὺς ὁποίους διὰ τῆς μακαρίτιδος Ἀσιμίνης μετέβη τὸ κατὰ κόσμον τῆς ἐξουσίας δικαίωμα τοῦ ἱεροῦ τούτου λείψανου. Ὅστις δὲ καὶ διὰ πλουσίων τοῦ λαοῦ δώρων καὶ πολιτίμων ἀφιερωμάτων, ἔγεινε περιδοξος καθὼς ἀκόμη καὶ τώρα φαίνεται· ἐνθα ἡ ἀξιοθέατος προκειμένη τῶν λειψάνων θήκη δοξάζεται παρὰ πάντων διὰ τὰς διαφόρους τερατουργίας, καὶ ὁ θαυματουργὸς ζῶν Σπυρίδων μὲ θαύματα ἐκπληττεῖ πάντας καὶ μετὰ θάνατον.

Πάλαι ποτὲ εἰς τὴν τῶν Κερκυραίων νῆσον στερουμένην τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, κατακυριευμένην ἀπὸ βαιάν πεινᾶν, ὁ ἅγιος ἐχάρισε, διὰ πλοίων, σὶ τους, ἐπιφανεῖς εἰς τοὺς πλοίαρχους καὶ προμηνησὰς εἰς τούτους τῆς νήσου τὴν χρεῖαν κατὰ τὸ ἅγιον μέγα Σάββατον, διὰ τοῦτο λαμπρὸν καὶ τερπνὸν συνέβη τὸ τότε Πάσχα εἰς τὴν πρώην τεθλιμμένην νῆσον, μὲ τὴν τοῦ ἁγίου προμήθειαν.

Καὶ πάλιν· Εἰς τινὰ Θεόδωρον ἔμπορον ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ὅστις ἐστερήθη παντελῶς τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὥρασιν, προσέτρεξε δὲ μὲ θερμὴν πίστιν εἰς τὸν τοῦ ἁγίου ναὸν, ἐχάρισε αὐτῷ ὁζύτατον τὸ φῶς.

Καὶ ἄλλοτε· Ἐνῶ λοιμὸς διέφθειρε τὴν τῶν Κερκυραίων πόλιν, ὅτι πάντες ἀδιέφορος εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἁγίου τέμενος, μετὰ τῶν ὁποίων πολλοὶ μεμολυσμένοι συνενώνοντο, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε, διὰ τοῦ μιάσματος,

κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως· νὰ διαφθαρή ἡ πόλις· οὐδὲν σχεδὸν ὑπέφερεν ὁ εὐλαβὴς ἐλαῖνος λαός, ἀλλὰ ταχέως πάλιν τῇ τοῦ ἁγίου μεσιτείᾳ ἠξιώθη τῆς προτέρης ὑγιεινῆς καταστάσεως.

Προσέτι δὲ δύο τυφλοὺς κωπηλάτας, οἵτινες καὶ ὡς ἀνίκαντοι ἀπεβρίβθησαν ἐκ τοῦ στόλου τῶν Ἑνετῶν, ὁ μὲν ἐκ τοῦ πλοίου τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Βερνάρδου, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἱερωνύμου τοῦ Μαυρικινοῦ· εἰς τούτους ὁ μέγας Σπυρίδων παρέδωκεν ὁλόκληρον τὴν ὄρασιν. Τοῦτο δὲ ἔκαμε πάντες νὰ κηρύξωσι μὲ ἀγαλλίασιν, ἐκπλαγέντες εἰς τοῦ τερατουργήματος αὐτοψίαν. Ποῖον δὲ τὸ θαῦμα δὲν ἐξέπληξεν, ὅταν ἄνθρωποι τινὲς ἀπὸ ζῆλον εὐλαβείας, ἀφόβως ἀνέβησαν εἰς τὴν ὑψόρροφον κορυφὴν τοῦ κωδωνοστασίου τῆς τοῦ ἁγίου ἐκκλησίας, διὰ νὰ σβέσωσι τὴν ἐκεῖ φλόγα, ἐξ ἐκείνης δὲ διὰ κεραυνικῆς βίας κατακρημνισθέντες δὲν ἔπαθον κἀνὲν κακόν, ἀλλ' ἀβλκῶς διεσώθησαν.

Ἄλλοτε πάλιν· Κάποιος τῶν τῆς ἀριστοκρατείας εὐπατριδῶν, μάταια φλυαρῶν καὶ φρουαττόμενος, καταγελῶν παιδίων τὸ ὅποῖον εἶχεν ἀνίατον ἀσθένειαν, ἐπειδὴ κατέπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν χάριν θεραπείας ὑπὸ τὴν τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου θήκην ἐν τῷ λιτανεύεσθαι, κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν καὶ τὸν πάτριον νόμον διότι λιτανεύει ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαός μετ' αὐτοῦ, τοῦ ἁγίου, καὶ τῶν εἰκόνων τῆς θεομήτορος· προσέτι δὲ χλευάζων τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, οἵτινες προσέκλειον, ἡ θεία δίκη ταχέως ὑπέφθασεν αὐτόν· καὶ ἐξαίφνης τὴν αὐτὴν ὥραν διαρράγέντος πυροβόλου κατέσκαψε τὸν τούτους δεξιὸν ὀφθαλμόν· οὕτως καὶ πολλοὶ τότε ζῶντες αὐτόπτηι καὶ μάρτυρες ἐχρημάτισαν. Ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ὁλονύκτιος ἐστάθη ἡ μετάνοια αὐτοῦ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Σπυρίδωνος καὶ παννύχιοι μετὰ δακρύων προτευχά.

Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας, τὸ χιλιστόν καὶ ἑξακοστόν ἐβδομηκοστὸν τρίτον σωτήριον ἔτος, ἐνῶ πάλιν λοιμώ-

δες μίχσμα διέφθειρε καὶ ἀγροὺς καὶ πόλιν καὶ κόμας, ὥστε τοῖς πᾶσιν ἀφεύκτως ἐπεκρέματο ὁ σκληρὸς θάνατος, καὶ σχεδὸν εἶχεν ἀρπάξαι πᾶσιν τὴν νῆστον (καὶ ταῦτα δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος τὴν νόσον ἐθεράπευσεν, ἀναλαβὼν πάντας ὅσον τάχιστα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ἔκαμεν αὐτοὺς διὰ μιᾶς νὰ ἰατρευθῶσι — καὶ τφόντι μέγα ἦτον τὸ θαῦμα· διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πικρυγίρας τοῦ ὑπὸ τοῦ ἁγίου γεγονότος θαύματος εἰς τὸν παραδόξως, ὡς εἴπομεν, ὁματωθέντα τυφλὸν Θεόδωρον, τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνός, νὰ ἴδῃ τοὺς ἡμιθνήεις ἐν τῷ ἄμα μὴ λοιμώττοντας πλέον· τὸ δὲ δεῦτερον κατ' αὐτὴν τὴν τῶν Βαίων ἡμέραν τῆς ἐτησίου λιτῆς τοῦ μεγάλου Σπυρίδωνος, νὰ θεωρήσωσιν ὦ τοῦ θαύματος, πεπικυμένον πλέον τὸν λοιμόν. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλο μέγα τφόντι καὶ ἐξαίρετον τοῦ Σπυρίδωνος, τερατουργήμα, τὸ ὅποῖον ἡ Κέρκυρα θαυμάζει καὶ μὲ λαμπρὰν φωνὴν ἀνακηρύττει τὸ παράδοξον.

Πολέμου καὶ μάχης ὑπαρχούσης μεταξὺ Ἑνετῶν καὶ Ὀθωμανῶν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν εὐτολμίαν τῶν ἀθέων Ἀγαρινῶν, νὰ καταδουλώσωσι καὶ τὴν Κέρκυραν. Ὅθεν κατὰ τὸ χιλιστόν ἐπτακοσιοστὸν δέκατον ἔκτον σωτήριον ἔτος τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουλίου, ἐπιδραμόντες οἱ σκληροὶ οὗτοι ἐπολιόρησαν ἐξαίφνης τὴν πόλιν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ ἤρχισεν ὁ βαρβαρικός πόλεμος, μὲ πῦρ καὶ μὲ σιδηρὸν κατέθλιβον τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας· καὶ μετὰ παρέλυσιν πεντήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς σφοδρὰ μάχῃ ἐπεκράτησε μεταξὺ αὐτῶν, ἡ τῶν βαρβάρων δύναμις ἐβουλεύθη νὰ ἐπινέλθῃ ἐπὶ τὸ τῆς Κερκύρας ἄστυ. Πάντες δὲ οἱ πιστοὶ μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, ἐπὶ τῇ Κερκύρᾳ ἐπὶ τῇ Κερκύρᾳ ὅθεν τὰ τῶν Ἀγαρινῶν στρατεύματα, ἐπινέλοντο ἐπὶ τὸ ἐκρότειχον τῆς πόλεως, μετ'

ὀλίγον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κακοὶ κακῶς ἠρξάνθησαν, καὶ, διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἱεράρχου, διεσκοπίσθησαν· μετὰ τοῦτο δὲ μεγαλητέρας σκληρότητος καὶ ἀπανθρώπου φόνου ἔπνεον τῶν βαρβάρων αἱ χεῖρες, ἐπαπειλοῦντες τῇ πόλει ἄλλην ἐπιδρομὴν καὶ πανόλεθρον αἰχμηλωσίαν καὶ θάνατον. Αἱ δεήσεις δὲ καὶ αἱ προσευχαὶ ἀπὸ τοῦ πιστοῦ δὲν ἔλειψαν, διὰ τῶν ὁποίων μετὰ πολλῆς εὐλαβείας, ἐπεκκλοῦντο τὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην· διὸ καὶ τὸν σκοπὸν δὲν ἀπέτυχον. Ἐνθ' λοιπὸν οἱ Κερκυραῖοι προσεκαρτέρουν τὴν ἐκ τῶν βαρβάρων παντελεῖ ἀπώλειαν, φαίνεται, ὁρθοῦ βιθώας, πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὁ μέγας πατήρ ἡμῶν Σπυρίδων· μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανόθεν καὶ ἐπέχων εἰς τὴν δεξιὰν ἀστραπόμορφον ξίφος, ἀπέδωκε σπουδαίως καὶ μὲ θυμὸν τούτους, τοιοῦτον λοιπὸν παράδοξον ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ στρατιῶται, εὐθὺς ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν, καὶ σπρωγόμενοι μεταξὺ τῶν ἐτρόμαζον μὴπως ἀοράτως πληγωθῶσιν, ἔφυγον· λοιπὸν καὶ συνετρίβησαν ἀπὸ φόβου, χωρὶς πολέμου, ἢ πυρὸς, ἢ μαχηράς, ἢ ἄλλου τινὸς διώκοντος, εἰμὴ μόνῃ, τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ διὰ τῶν δραστηριοτήτων εὐχῶν τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνεχώρησαν τὰ πεζικὰ καὶ ἱππικὰ στρατεύματα, ἀπέπλευσε καὶ ὁ στόλος αὐτῶν· καὶ οὕτως διέμεινε ἐλευθέρῃ ἡ Κέρκυρα. Τὸ δὲ πρῶτ' ἐνθ' ἐπρόσμενον οἱ πολῖται τὴν συνήθη μάχην, δὲν εἶδον οὐδέν, εἰμὴ σιωπὴν καὶ ἀσχόλειαν. Περίεργοι λοιπὸν μὲ ἐπιπόλαιον χαρὰν ἐπελθόντες εἰς τὰς σκηνὰς τῶν ἐχθρῶν, ἐνόησαν τὸ θῦμα καὶ σκιρτῶντες μετ' εὐφροσύνης, ἠγάλλοντο διὰ τὸ κενὸν καὶ παράδοξον· ἐπειδὴ ὅχι μόνον ἔβλεπον τοὺς Ἰσμηλίτας φυγὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐλαφυραγωγῆσαν· οἷτινες καὶ ἐν τῇ φυγῇ, ἀναφανδὸν ὡμολογοῦν, ὅτι ἀπὸ τινος σεβάσμιου μοναχοῦ, δηλαδὴ τὸν Σπυρίδωνα, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὸν αἰθέρα μὲ ἐν-

δοξὸν στόλον στρατιᾶς οὐρανόθεν, ἀπεσύρθησαν εἰς ταχυτάτην φυγὴν. Ἐδραμον δὲ πάντες μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας, ἀποδίδοντες δόξαν καὶ εὐχαριστίαν εἰς τὸν θαυματουργήσαντα ἱεράρχην. Ἡ δὲ εὐγνώμων ἀριστοκρατία τῶν Ἑνετῶν ἐπιγνώσκουσα αὐτὸν ἐλευθερωτὴν τῆς νήσου καὶ τῶν φιλοχρίστων ὅπλων ὑπερασπιστὴν, εὐθὺς ἀπέστειλεν ἀργυρὰν πολύφωτον κινδύλαν εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτοῦ νάον· καὶ μὲ κοινὸν ψήρισμα ἐδιώρισε νὰ γίνηται λιτανεὶα ἐνιαύσιος μετὰ τοῦ θεσπεσιοτάτου λειψάνου κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐλευθερώσεως. Εἶνε δὲ αὕτη ἡ δεκάτη πρώτη τοῦ Αὐγούστου μηνός. Προσέξτε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον, τὸ ὅποιον ἐνθ' ἔχει μεγάλην τὴν χάριν διὰ τὴν θαυματουργίαν, δεικνύει συνάμα τὸ ὀρθόδοξον τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ σφαλερὸν τῆς Λυτικῆς.

Ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου καὶ διοικητῆς τῆς νήσου Κερκύρας Ἀνδρέας ὁ Πισάνης, διενόηθη νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου θυσιαστήριον διὰ νὰ τελῇται ἐν αὐτῷ καθ' ἐκάστην ὑπὸ Λατίνου ἱερέως λειτουργία· νομίσας διὰ τοῦτο ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἅγιον εὐχαριστίαν, διὰ τὸ νὰ ἡλευθέρωσῃ τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν τῶν βαρβάρων καταδυναστείαν· ἀλλὰ πῶς ποτὲ ὁ τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος ἤθελε συγχωρήσῃ, ἐν τῇ σεπτῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, νὰ θυσιάζῃται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ ἑτεροδόξων ἱερέων μὲ ἄζυμον; Ὅθεν δις φανερωθεὶς ὁ ἅγιος εἰς τὸν ὕπνον αὐτοῦ, ἐδιώρισε αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ ἐγγίκτημα τοῦτο. Ἀλλὰ δὲν κατεπείθετο· διότι ἐπίστευε περισσότερον εἰς τὸν θεολόγον αὐτοῦ ὅς τις τῷ ἔλεγεν ὅτι τὸ ὄνειρον ἐγένετο ἐκ συνεργείας διαβολικῆς· ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς ἱερεῖς τοὺς δικαιοῦχος τοῦ ἁγίου λειψάνου ἐφοβέριζε, διότι δὲν ἔστεργον τὸν ἁγίου λειψάνου καὶ τοῦ ἁγίου ἡμετέρου. Ἀφοῦ λοιπὸν διὰ τῆς ὁπτασίας δὲν ἐπείθετο, ἀναψὲ παραδόξως ἐν

ΙΛΕΚ ΘΕΟΤΕΤΕΙΟΣ

ΛΗΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΛΟΓΟΝ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

καὶ νυκτὸς ἢ ἐν τῷ πελκιδίῳ φρουρίῳ πυριτοθήκη· καὶ ἀνατρέψασα τὰς ἐν τῇ ἀκουσθῆναι οἰκίας, ἐφόνευσε πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἄλλων Λατίνων· καὶ ὁ μὲν Ἀνδρέας ὁ Πισάνης ἐπνίγει μεταξὺ δύο ξύλων τὰ ὁποῖα θείῳ νύμφῃ περιέσφιγγον τὸν τράχηλον αὐτοῦ· ὁ δὲ κακόβουλος αὐτοῦ θεολόγος εὗρέθη νεκρὸς κείμενος εἰς τινα αὐλάκι· ὁ δὲ πρὸ τῆς πυριτοθήκης διωρισμένος φύλαξ, ἐβλεπε τὸν ἅγιον προσερχόμενον μετὰ δαυλοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ὑψηλὰ σηκωθείς ἐρίφη· εἰς τὴν λεγομένην Πεδινήν, ὅπου καὶ ὁρθίος εὗρέθη πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐσταυρωμένου, χωρὶς νὰ πάθῃ κἀνὸν κακόν. Κανδήλα δὲ τις ἀργυρᾶ, τὴν ὁποῖαν ἀφιέρωσε πρότερον ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου, ἔπασσε χαμαὶ, καὶ ἐξούλησε τὴν βάσιν, καθὼς ἀκόμη καὶ τώρα φαίνεται. Κάποιοι δὲ τῶν ἐν τῷ ἄστει Ἑνετῶν, τυχὼν τὴν ἰδίαν ὥραν εἰς τὸ ὑπερφῶν αὐτοῦ, εἶδε τρεῖς φλόγας ἐξερχομένας ἀπὸ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, καὶ διευθυνομένας εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετὰ τὸ ὅποιον εὐθὺς καὶ ἡ πυριτοθήκη κατεκέκη. Εἰς δὲ τὴν Βενετίαν, τὴν ἰδίαν νύκτα, ἐπιπέσας κεραυνὸς κατὰ τῆς εἰκόνας τοῦ Πισάνου κατέκλυσε αὐτὴν, χωρὶς ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ νὰ βλάψῃ. Πάντα δὲ τὰ περὶ τὰς ταῦτα ἐτελέσθησαν εἰς τὸ χιλιόστον ἑπτακοσιοστὸν δέκατον ὀγδοὺν ἔτος τῇ δωδεκάτῃ Νοεμβρίου. Ὡ θάυμα, ὦ δόξα, ὦ χάρις ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων!

Ποῖος λοιπὸν τώρα καὶ ἀπὸ ταύτης τοῦ οὐρανοῦ τὴν κρίσιν, δὲν βλέπει βλασφήμους καὶ βδελυκτάς πρὸς τὸν Θεὸν τὰς καينوτομίας τῆς παπικῆς ἐκκλησίας; ἀλλ' εἴθε νὰ φωτίσῃ αὐτοὺς ὁ Θεὸς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ποτὲ παρεκτρέπησαν! Τοιοῦτος λοιπὸν καὶ μετὰ θάνητον, περὶ τὴν πίστιν ὁ θεὸς Σπυρίδων. Ἀλλὰ ποῖος δύναται καθ' ἕκαστον νὰ διηγηθῇ τὰ διὰ τοῦ πολιοῦ-
χου πατρὸς ἡμῶν καθεκάστην τερατουργούμενα,

Τὴν Κυριακὴν τῶν βαΐων, τῇ ἐποχῇ· καθ' ἣν ὁ ἀείμνηστος Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, ὁ νέος τῆς ἐκκλησίας φωστήρ, ἐδίδασκεν ἐν Κερκύρᾳ, ἐπαριθμῶν τὰ διάφορα θαύματα τοῦ Σπυρίδωνος, εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ὁποῖου ἀφιέρωνε τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ, ὁμιλῶν πρὸς αὐτόπτας καὶ μάρτυρας, μετὰ δύο ἐβδομάδας, λέγει (περὶ ἀρετῆς λόγ. φύλ. 197 ἐκδοσ. Λειψίας ἔτει 1766). Ὅτε ἐνθ' τὸ χαριτόβρυτον τοῦ ἁγίου λείψανον ἐλιτανεύετο, προσέφερον γυναικὰ τινὰ δαιμονῶσαν, ἣτις ἄφριζε καὶ ἐτρίψε τοὺς ὀδόντας αὐτῆς· καὶ μολοντί αὐτῇ ἦτον χεῖρας καὶ πόδας δεδεμένη, μόλις δύο ἢ τρεῖς ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ὁρμὴν τῶν κινήσεων αὐτῆς. Τὸ πρόσωπόν της δὲν εἶχεν εἶδος ἀνθρώπου· ἡ φωνὴ αὐτῆς διάφορος· διότι ποτὲ μὲν ὡς βοῦς ἐμήκιζε, πότε δὲ ὡς σκύλαξ ὠλάκτει, καὶ ἄλλοτε ὡς μικρὸν βρέφος ἐκλαυθυμύριζεν. Ἀφοῦ δὲ τρεῖς φορὰς ἔστρωσαν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν, καὶ τρεῖς ἐπάνωθεν αὐτῆς τὸ λείψανον τοῦ θαυματουργοῦ ἐπέρασεν εἰς τὸν τῆς ἁγίας Τριάδος, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς ἐν μέσῳ τῆς συνόδου ἐκήρυξε, εὐθὺς ὡ τοῦ θαύματος! ἀπέκτησεν εἶδος ἀνθρώπινον, ἡσύχασεν ἀπὸ τὴν ἄστατον κίνησιν. ἔπαισε τὰς ἀλλοκότους φωνὰς, καὶ ὠμίλησεν ὡς ἄνθρωπος. Ὅθεν εὐθὺς ἡλευθέρωσαν αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ μόνη της σηκωθείσα μετὰ τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματα ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου, καὶ προσκηνούσα εὐχαρίστει αὐτόν. Καὶ πάλιν.

Κατὰ τὸ 1769 ἔτος, περὶ τὸς συνέσφιγγε παραλυτικὸν τινα Γερμανὸν στρατιώτην, ἀπόμαχον δι' αὐτὴν τοῦ τὴν παραλυσίαν ὅτε μετὰ πίστεως καὶ θερμότητος δακρύων προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου· ὁ δὲ τότε κυβερνήτης τῆς νήσου Ἀνδρέας Δονᾶς, ἀκούσας τὸν θόρυβον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κωδωνῶν διὰ τὸ ἐξάσιον τοῦτο θαῦμα, προσέκρινε καὶ τοὺς ἰατροὺς τῶν δημοσίων νοσοκομείων, καὶ παρ' αὐτῶν περὶ τούτου πληροφορηθεὶς, ἐπορεύθη

εἰς τὴν τοῦ ἁγίου ἐκκλησίαν καὶ ἑψαλλον εὐχαριστήριον ὕ-
μνον πρὸς τὸν ἅγιον.

Ἡ Νῆσος τῆς Κερκύρας ἡ ἔχουσα τὸν Θαυματουργὸν Σπυρίδωνα Προστάτην καὶ ἐν ταῖς περιστάσεσι βοηθὸν παν-
δήμους διακηρύττει τὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1855 ἔτους χορηγη-
θεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου προστασίαν ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐσώθη ἐκ
τῆς λαοφθόρου καὶ καταστρεπτικῆς χολέρας ἥτις ὁσάκις ἐμφα-
νίζεται ἐν Εὐρώπῃ ἀποδεκατίζει πολυανθρώπους πόλεις, καὶ
οὐδεμία ἀνθρώπινος ἀρωγὴ ἢ ἱατρικὴ βοήθεια δύναται ποτὲ
νὰ τὴν ἀναχαίτῃ, ὀδεύουσα πάντοτε πρὸς τὸ ἔργον τῆς
κάταστροφῆς. Ὅντως, περὶ τὸν Ὀκτώβριον 1855 ἡ τότε
τὴν Εὐρώπην καταμάστιζουσα χολέρα ἐγκυρῶς κίπτεται αἰφνης
εἰς Κέρκυραν, καὶ πρῶτον κρούσμα ἀναφάνεται εἰς τὸ προά-
στειον Μανδουκίου. Τρόμος μέγας καταλαμβάνει τὴν πόλιν
καὶ ἄπασαν τὴν Νῆσον. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, καὶ ὡς
ἐκ τῆς συμπυκνώτητος τῶν οἰκιῶν, ὡς ἐκ τῆς τότε κατα-
στάσεως τῆς τε πόλεως καὶ τῶν προαστείων, καὶ ὡς ἐκ
τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν
ἐκτασιν τῆς πόλεως καὶ μάλιστα τινῶν συνοικιῶν αὐτῆς,
μανιώδης ἐράνετο ὅτε ἤθελεν ἐπιπέσει εἰς τοὺς κατοίκους,
καὶ σχεδὸν ἅπασαι αἱ οἰκονγένειαι ὥφειλον νὰ ἐτοιμασθῶσιν
νὰ πενθοπορήσωσι καὶ πληθὺς τάφων ὥφειλον νὰ ἀνεφθῶσιν.
Ἄπας ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν ἄμα τὸ πρῶτον ἠκούσθη κρούσμα,
κατὰ τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου προσφεύ-
γει καὶ μετὰ δακρύων καὶ γονυπετῆς τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ
ἐπικαλεῖται ἡ δὲ ἐκκλησία ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς ἐσπέρας πα-
ρακλησεῖς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον ἀναπέμπει.

Ὡς ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὄψης μασιταίως τοῦ ἁγίου, ἡ Κέρκυρα δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὴν κοινὴν ὀλῶν τῶν ἄλλων πᾶ-
λτων εἰς ἃς ἡ χολέρα ἐνεφανίσθη τύχην· καὶ τῶντι ὁ ἀριθ-

μὸς τῶν χρουσμάτων καὶ τῶν θανάτων μυριάκις λασσον ἀ-
πέβη ἀφ' ὅ,τι ἀναποφεύκτως ἐπρεπε νὰ ἦτον. Ἡ τότε συ-
σταθεῖσα Ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τῶν Γ. Θ. Βωεν, Α.
Λ. Δούσμηνη, Κ. Β. Βούλγαρη καὶ Τ. Ε. Λώρενς, ἐν τῇ
ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1856 διακινώσει αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀρ-
μοστήν Ι. Γούγγ ἀπορᾷ πῶς ἡ νόσος δὲν ἐξεπεραίωσε τὸ
ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς, καὶ ἀποδίδει εἰς τὴν Θ.ίαν
ἀντίληψιν τὸ ἥπιον καὶ τὴν ταχεῖαν παύσιν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους γίνεται, ὡς γνωστὸν, λιτανεία τοῦ Ἱεροῦ Λειψάνου, καθ' ἣν πολὺς λαὸς συρρέει. Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, πολλοὶ, καὶ μάλιστα οἱ ἱερωεῖς, ἐνόμιζον ὅτι ἕνεκα τῆς συρροῆς τοῦ λαοῦ ἡ νόσος ὤφειλεν εἶτι μᾶλλον νὰ ἐξαγριωθῇ καὶ οἱ νεκροθάπται ἀδικηλώπως νὰ ἐργασθῶσιν. Οὐδεὶς ὁμως συνεμερίσθη τὸν φόβον αὐτόν, τὰς μόνους ἐλπίδας του εἰς τὸν ἅγιον ἀναθέμενος, καὶ πράγματι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῆς ἐξοχῆς συνέρρουσεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἅπασα ἡ πόλις καὶ ἡ ἐξοχή συγκεντρουτοὶ εἰς τὴν Πλατεῖαν ὅπου τὸ Ἱερὸν Λεῖψανον ἐμελλε νὰ διέλθῃ. Γίνεται μετὰ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου δέσεις καὶ προάκλησις πρὸς τὸν Οὐχυματουργὸν Σπυριδῶνα, καὶ ἅπαντες γονυπετοῦντες καὶ δακρύοντες, ἐπικλοῦνται τὴν βοήθειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν μετέτιν. Συγκίνησις μεγάλη καταλαμβάνει τότε τὸ πλῆθος, καὶ ὁ ἱερεὺς καταπληκτικῶς αὐτὸν ἦτο νὰ παρατήρησθαι τὴν πρὸς τὸν ἅγιον σεβασμὸν καὶ πίστιν

τοῦ λαοῦ τούτου. Καὶ ὄντως, μέγας ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀ-
γίοις αὐτοῦ! ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἐκείνης λίαν ἐπαισθητὴ γί-
νεται ἡ ἐλάττωσις τῶν κρουσμάτων, σχεδὸν οἱ θάνατοι ἐ-
κλείπουσιν, ἡ νῆσος ρύσσεται τῆς ἐπελθούσης Θεῖας ὀργῆς,
ἡ βροτοκτόνος δὲ χολέρα ἀρχεται νὰ μηδενίζεται ἀπέναντι
τῆς ἰσχύος τῶν μεσιτειῶν τοῦ ἁγίου, καὶ περὶ τὸν Δεκέμ-
βριον ὀλοτελῶς τὰ κρούσματα παύουσιν.

Οὐδεὶς κλάμος, οὐδεμία γλῶσσι, δύναται νὰ περιγρά-
ψῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὸν ἅγιον. Ὁ
δὲ Σεβασμιώτατος ἡμῶν Ἀρχιερεὺς Ἀθανάσιος ὁ ἐπὶ ἀρετῇ
καὶ παιδείᾳ διακρινόμενος συντάττει ἐπίτηδες πρὸς τὸν Ὑ-
ψιστον εὐχαριστήριον, καὶ διατάττει νὰ ἐκφωνηθῇ αὕτη εἰς
ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας· θεαμὴ δὲ ἐπίσης ἦτο νὰ ἴδῃ τις
τὸν λαὸν εἰς τὰς Ἐκκλησίας γονυκλιτῶς καὶ δακρυρροῶν
ἀναπέμπων τὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν ἅγιον εὐχα-
ριστίας του.

Ὁ Ἱερομόναχος Γρηγόριος Βάλμης, ἐν τινι φυλλαδίᾳ
ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1856, ἱστορεῖ τὸ ἀκόλουθον τερατούρ-
γημα ὡς ἑξῆς.

Γυνὴ τις, Βασίλῳ ὀνόματι, ἐκ Ζαγορίου τῆς Ἡπείρου,
θυγάτηρ τοῦ Κωνσταντίνου Σίμου καὶ τῆς Χριστίνης Κυ-
ρίτσης, συμβία Ἰωάννου Ἀνδρέου, ἐκ Βούνου τῆς Χειμά-
ρας, χωρίου ἐνθα κητόκουν, πορευθεῖσα μὲν ἐν ἔτει 1853
Ἰουνίου 13.ῃ μετ' ἄλλων ἐγγχωρίων γυναικῶν εἰς Λογαράν
ὄρος, δύο ἡμέρας μακρὰν, ὅπως προμηθευθῶσιν, ὡς ἔθος
αὐταῖς, ξύλον τι εὐκυστον ἦτοι δαδί, ὅπερ ὡς δαδὸν, ἡ-
γουν λαμπάδα, οἱ ἐν Ἡπείρῳ Ἕλληνες μεταχειρίζονται,
ἐπανήλθε δὲ τὴν 16.ην ἀλλ' ὡς ἐπόμενον, κεκοπίασμένη ἐκ τῆς
μακρυνῆς ὁδοπορίας καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ὑπερόγκου
βάρους ἐκάθισε νὰ γευματίσῃ, καὶ καθιδρωμένη ἀκολούθως
ἀπέλουσε τοὺς ἐκ τῆς ὁδοπορίας λερωμένους πόδας καὶ
χεῖρας εἰς ψυχρὸν ὕδωρ· τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν ἐφθάσε

νὰ ἀποπερνώσῃ καὶ ἀμέσως ἐξηράνθησαν ὁ ἀριστερὸς αὐ-
τῆς πούς καὶ χεὶρ καὶ ἐμαζώχθησαν μὲ μεγίστην θλίψιν
καὶ πικρὰ δάκρυα ταύτης καὶ τῶν περιοικούντων γειτόνων.
Τὰ ὅσα δὲ ἡ ἀθλίξις ἐπραξεν εἰς δικστήμα δύο καὶ ἐπέ-
κεινα ἐτῶν, ὅπως ἱατρευθῇ καὶ ἀπαλλαχθῇ τῆς βασαν-
στικῆς ταύτης μάστιγος ἅπαντα ἐματαιώθησαν· ἀρκεῖ τοῦτο
μόνον νὰ εἴπομεν ὅτι ὑπὸ μανιώδους θλίψεως καὶ ἀ-
πελπισίας ὠρμημένη κατέφυγε καὶ εἰς τινα Ἀγχιρὸν θρη-
σκευτικὸν (χόντζαν) πρὸς θερμασίαν, ἀλλὰ πολλὰ εἰς τὴν
πλάνην αὐτοῦ δαπανήσασα ἐγκατελείφθη ὀδυρομένη τὴν ἀ-
θεράπευτον συμφορὰν τῆς. Περῶσα λοιπὸν τεικυτότην, ὡς δύ-
ναται πᾶς τις νὰ συμπεράνῃ, ἀξιοδάκριτον ζωὴν. Λαβοῦσα
τὸν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς χωρισμὸν τῆς μὲ τὴν συμφωνίαν τού-
των καὶ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας συγκατάθεσιν ἐπαχθῆς ἤδη κα-
ταντήσασα εἰς ἐκυτὴν καὶ πρὸς πάντας συγγενεῖς τε καὶ γνω-
στοὺς, βραυνθέντες πλέον νὰ ὑπηρετῶσι μίαν χεὶρὶ καὶ ποδὶ
ὅλως κεκρητημένην εἰς πᾶσας τὰς ἐπαιγούσας ἀνάγκας τῆς,
παρεδόθη ὅλως εἰς τοὺς κλαυμούς καὶ ὀδυμούς, μετὰ
μετανοίας καὶ συντριβῆς καρδίας δεομένη τοῦ Πανοικτίρμονος
Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγίων του, ὅπως συγχωρήσῃ τὰς ἀμαρτίας
τῆς καὶ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης ἀσθενείας.
Βλέπει ὅθεν κατ' ὄναρ (τὸν Δεκέμβριον τῶν 1855) κληρικῶς
τινὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις τὸν ἐξηραμένον αὐτῆς πόδα πατή-
σας τῆς ἔλεγε· “μή γράψῃς πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ αὐτάδελ-
“φόν σου, ὡς κατὰ νοῦν ἔχεις, ἀλλ' αὐτοπροσώπως ἔλθέ.”
εἰς ἑκτασιν οὕτω διαμείνας καὶ περιεργεῖα κινήσας, ἡ-
ρώτησε “τίς συ εἶσαι;” πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ ἅγιος ἀπεκρί-
νατο, “ὁ ἅγιος ἐγὼ εἰμι, ὃν τοςάκις ἐπεκαλέσθης.” Ἐ-
γερεῖσθαι ἔντρομος ἐκ τῆς ἐκτάσεως ταύτης, καὶ τὸ ὀ-
ρχημα τοῦτο ἐνδίκους τοῖς περιοικῶσι μετ' ἐκπλήξε-
ως ἀπηγγείλας, οὐδεὶς ὅστις δὲν κατηνάγκασεν αὐτὴν,
τῶν συμπατριωτῶν πρὸς Κερκύραν ἐπιβιβαζομένων διὰ τῶν

ἐλαίων τὴν συλλογὴν, νὰ πράξῃ ὡς κατ' ὄναρ εἶδε. Τοῦτο λοιπὸν μετ' ἐνθέρμου πίστεως ἀσμένως διετέθη νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ φερθεῖσιν μέχρι τοῦ τῆς Ἡπείρου περὶ ἡλίου ἐντὸς κοφίνου ἐφ' ἵππου δεδεμένη, καὶ οὕτω ἀποβιβασθεῖσα εἰς τὴν Κερκυραϊκὴν προκυμαῖαν πάντας εἰς φρίκην διήγειρε καὶ αὐτὸν τοῦ Ὑγειονομείου τὸν ἱατρὸν Κύριον Δρα. Ἀλεξάνδρην βλέποντας τὴν φρικώδη κατὰστασιν τοῦ ἐλεεινοῦ τούτου σώματος καὶ τὸ ἀνίατον τῆς νόσου αὐτῆς. Ἐνθεν ἐφ' ἀμάξης ἕως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος μετακομισθεῖσα, ἐνταῦθεν ἐπὶ καθήκας μεταφέρθη ἕως τῆς Λάρνακος τοῦ Οὐμακουργοῦ Σπυρίδωνος, ἐνθα προσέσασα μετ' ἀπερηγόρητου κλυθμοῦ ἀκαταπύστως, ἐδέετο τοῦ ἁγίου, ὅπως πρεσβύσῃ πρὸς τὸν Πολυεύσπλαγχνον καὶ Παντοδύναμον Θεὸν ἡμῶν καὶ ἀπολύσῃ οὕτω τὴν συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν τῆς, τὴν σωματικὴν ὑγίαν καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν. Ἀλλὰ μέγας ὁ Κύριος ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ! Τὰ θεράτῃ τῆς πίστεώς τῆς δάκρυα καὶ τοῦ Προστάτου ἡμῶν ἁγίου ἡ πρεσβεία, ἐκίνησαν τὴν Θεὸν συμπάθειαν καὶ λοιπὸν εἰς τὸ δεύτερον τῶν τριῶν ὀληνυκτίων τῆς, πλησίον τῆς Λάρνακος τοῦ ἁγίου κατὰκειμένη, ἐκάλυψε περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν Ἐρηφείον τοῦ Νχοῦ κηρύττουσα μετὰ δακρύων εὐγνωμοσύνης καὶ χαρᾶς, ἀνεκράττου ὅτι ὁ ἅγιος τὴν ἰάτρευσε, ὡς θερμανθέντων τῶν ἀπολελειθμένων μελῶν αὐτῆς καὶ σειομένων τῶν προτέρων ἐξηραμένων ὄντων. Ἐξομολογηθεῖσα ὅθεν μετ' ἀληθοῦς μετανοίας καὶ κατανύξεως, κατὰ παλαιῶν τοῦ Ἐρημερίου Κόμ. Γ. Ἱερομ. Βουλγάρεως εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Γεώργιον Ἱερομ. Πρίφτην τὴν Ἀλβανῶν γλῶσσαν ὁμιλοῦντα, τὴν πρωτὴν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἦλθε μόνη περιπαιχθεῖσα, καὶ ῥαδίᾳ ἐνώπιον τῆς ὁραίας πόλεως ἡ ζωὴ τῶν Ἀχράντων καὶ Ζωοποιῶν Μυστηρίων, οὐκ ἔστι καὶ ὑγίης ἐν ἡμῖν διαβιόηται, δεξιόχουσα τὸν Ὑψίστον καὶ

κηρύττουσα τὴν ἀνεκλάλητον δόξαν, ἣν ὁ Μέγας Οὐμακουργὸς Σπυρίδων παρὰ Θεοῦ ἀπῆλαυσε.

Ἦθελεν ἐπιλείψει ἡμᾶς ὁ χρόνος διηγούμενος, ἐὰν ἠθέλαμεν νὰ συμπληρώσωμεν τὰ γνωστὰ τοῦ ἁγίου θαύματα τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ διηγῆται παραλειπόμενα καὶ πολὺ μᾶλλον ἐὰν εἰς αὐτὰ ἠθέλαμεν προσθέσει καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. Πολλὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ μεταξὺ ἡμῶν διαπραχθέντα, τῶν ὁποίων σύγχρονος καὶ ζῶσα ἡ μνήμη πλείστα δὲ τὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, παρὰ ἀξιοπίστων καὶ αὐθεντικῶν πηγῶν μαρτυρούμενα. Ἀλλὰ εἰς πᾶσαν ἐξιστόρησιν τὸ προσανῆκον αὐτῇ ὄριον, τὸ περιελθεῖν τὸ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἀναγκαῖον, ὡς περὶ τούτου διδάσκει ἐν τοῖς τελευταίοις λόγοις τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Εὐαγγελίου, ὁ περιλημένος μαθητής.

Ἴνα ὅμως καὶ ἡμεῖς μὴ παραλλάξωμεν τὴν πορείαν τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοτῶν, καὶ ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ Σεπτὸς ἡμῶν Προστάτης ἀκολουθεῖ εἰσέτι ν' ἀξιοῖ ἡμᾶς τῶν ἀνεξάντλητων αὐτοῦ θαυμάτων, ἐπισυνάπτομεν τὸ ἀκόλουθον τοῦ ὁποίου εὐχε οἰκογένειά τις, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ μὲν διαμένουσα, συσχετιζομένη ὅμως μετὰ τῶν ἐνταῦθα ὡς θέλει ἀποδείξει ἡ αὐτῶν καταχωρουμένη αὐτόγραφος κατάθεσις.

Ἰωάννης Πάλλιος, υἱὸς μονάκριβος Σπυρίδωνος καὶ Αἰκατερίνης Ζ. Βρίκου, Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων, διαμενοντῶν πρὸ χρόνων ἐν Βαρλέττῃ πόλει τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας, περὶ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου τοῦ 1861, διὰ τῶν τῶν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας, προσεβλήθη ὑπὸ βαρυτάτου τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ὅστις προέβην ἤδη ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀπέναντι ὅλων τῶν μέσων τῆς ἱατρικῆς, μέχρι τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἡμέρας αὐτοῦ.

Τὴν πρωτὴν τῆς ἡμέρας αὐτῆς ὁ νέος ἔκειτο πολὺ βαρύνων. Ἡ ὄψις αὐτοῦ παρίστατο ἱπποκρατικὴ, οἱ σφυγμοὶ

νηματώδεις και σχεδὸν ἐλλείποντες, τὰ ἄκρα ἀκίνητα και ψυχρά, ἡ φωνὴ ἐλλείπουσα ἐντελῶς και ἡ ἀναπνοὴ ῥογ-
χώδης. Ἐν γένει ἡ κατάστασις αὐτοῦ παρίστανεν ἅπαντα
ἐκείνα τὰ σημεῖα, ἅτινα δεικνύουσι τὸν θάνατον ἐπικεί-
μενον.

Ὅθεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἦτις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς
νόσου δὲν ἐπκυσε κλαίονσα και ἰκετεύουσα γονυκλιτῶς τὸν
ἅγιον Σπυρίδωνα, κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην στιγμήν ἐ-
πολλὰπλασίασε τοὺς κλυθμούς και τὰς δεήσεις τῆς, και
αἶφνης ὡς ἐκ θείας τινὸς ἐμπνεύσεως κινουμένη ἀνέ-
» κραξε «Θέλω νὰ τηλεγραφηθῇ ἀμέσως πρὸς τοὺς ἐν Κερ-
» κύρα συγγενεῖς, ὅπως ἀνοίξωσι τὸν Ἅγιον κάμουν πα-
» ράκλησιν διὰ τὸν Γιαννάκη μου. Ὁ Ἅγιος βέβαια διὰ
» τῆς πρὸς τὸν Θεὸν μεσιτείας του θὰ μοῦ τὸν σώσῃ
» και θὰ μοῦ τὸν χαρίσῃ, διότι τὸν παρεκάλεσα και τὸν
» παρκαλῶ μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν και καρδίαν μου.»

Τὸ τηλεγράφημα ἐγένετο εὐθὺς, και ὁ τοῦ θαύματος!
ὁ νέος περὶ τὴν ἐνδεκάτην πρὸ μεσημβρίας, καθ' ἣν ὥραν
ἠνοίχθη ὁ ἅγιος και ἐγένετο ἡ παράκλησις ἐνῷ ἐκεῖτο εἰς
τὴν αὐτὴν και χεῖρονα τῆς πρωίας κατάστασιν, καταλαμ-
βάνεται αἶφνης ὑπὸ κινήσεώς τινος σπασμωδικῆς ὅλου τοῦ
σώματος, ἥτις ὑπὸ τῶν ἐλεῖ παρόντων ἰατρῶν ἐξεληφθῇ
ὡς τελευταία ἀπόπειρα τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἦτο ἀληθῶς ἡ διὰ
πρὸς τὸν Θεὸν μεσιτείας τοῦ Ἀγίου ἐκτείναντις και ἀπο-
δίωξις τῆς θανατηφόρου νόσου, διότι μετ' ὀλίγον τὸ φαι-
νόμενον τοῦτο παρῆλθε, και παρουσιάσθη ἡ σωτήριος κρίσις
δι' ἀφθόνων ἰδρώτων, ὁ δὲ νέος ἠνοιξεν εὐθὺς τοὺς ὀφθαλμούς
και ἀνέλαβεν και ὄψιν και σφυγμούς και ἐν γένει ὅλα τὰ
σημεῖα τῆς ζωῆς, ὥστε ἅπαντες οἱ περιεστῶτες μὴ ἐξαι-
ρουμένων και αὐτῶν τῶν ἰατρῶν, ἐξέστησαν και ἀνέκρα-
ξαν «Ὦντως θαῦμα, και θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀ-
γίοις αὐτοῦ! Μετὰ τοῦτο ἤρξατο ἡ ἀνάπαυσις ἥτις ὁμῶς

ἐβαινεν ὅπωςοῦν βραδέως, και ὁ νέος ἔμενεν εἰσέτι ἄφω-
νος ὅπερ ἐλύπει οὐκ ὀλίγον τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἀλλὰ και
ταύτης συμπληρωθείσης τέλος διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ αὐ-
τοῦ Ἀγίου και θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος κατὰ τὴν ἐν-
δεκάτην Δεκεμβρίου, πικραμονὴν τῆς ἐορτῆς αὐτοῦ, ἐλύθη
και ἡ γλῶσσα τοῦ νέου, και ὠμίλησε, και οὕτως ἀνέλαβε
καθ' ὅλα τὴν ὑγίαν αὐτοῦ πρὸς δόξαν Θεοῦ και τοῦ πι-
στοῦ αὐτοῦ θεράποντος και θαυματουργοῦ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ.

Οὗτος εἶνε ὁ βίος, ταῦτα εἶναι τὰ μᾶλλον γνωστὰ και
περιγραφέντα θαύματα τοῦ Σπυρίδωνος. Ἀλλὰ τίς δύ-
ναται νὰ ἀπαριθμήσῃ ἀκριβῶς τῶν θαυματουργιῶν αὐτοῦ τὸ
πλήθος.

Ἡ Κέρκυρα θεατῆς εἶναι τῶν ἀπείρων αὐτοῦ θαυμάτων.
Ὅλοι οἱ ἅπανταχοῦ Ὀρθόδοξοι και οἱ Δυτικοὶ εἰσέτι μαρ-
τυροῦσι και κηρύττουσι τὴν θαυματουργὸν χάριτα τοῦ Σπυ-
ρίδωνος. Οἱ θαλασσοποροῦντες δὲ ἰδιαιτέρως και οἱ ἐν
θλίψεσιν εὐρισκόμενοι πρὸς τὸν Σπυρίδωνα προσφεύ-
γουσι. Τὰ πολλὰ και πολύτιμα ἀφιερῶματα ἐν τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ, τρανὴ ἀπόδειξις εἶναι τῶν θαυματουργιῶν αὐτοῦ·
οὐδεὶς μετὰ πίστεως και κατανύξεως προσφεύγων πρὸς τὸν
Σπυρίδωνα ἀποτυγχάνει τῶν προσδοκιῶν του. Ὅθεν
οἱ Κερκυραῖοι ἃς ἀναπέμψωμεν δόξαν και εὐχαριστίαν πρὸ
τὸν πανάγαθον Θεὸν τὸν παραχωρήσαντα εἰς τὴν φιλτά-
την ἡμῶν Πατρίδα τοιοῦτο ἱερὸν Κειμήλιον, και ἃς ἐκφω-
νήσωμεν Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ! οὐ ἡ
δόξα και τὸ Κρέτος, ἡ τιμὴ και ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς
αἰῶνας Ἀμήν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1.52.412.004

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ